

Dokument ten służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej. Unijne instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego treść. Autentyczne wersje odpowiednich aktów prawnych, włącznie z ich preambułami, zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i są dostępne na stronie EUR-Lex. Bezpośredni dostęp do tekstów urzędowych można uzyskać za pośrednictwem linków zawartych w dokumencie

► **B** ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (WE) NR 1221/2009

z dnia 25 listopada 2009 r.

w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE

(Dz.U. L 342 z 22.12.2009, s. 1)

zmienione przez:

Dziennik Urzędowy

		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Rozporządzenie Rady (UE) nr 517/2013 z dnia 13 maja 2013 r.	L 158	1	10.6.2013
► <u>M2</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1505 z dnia 28 sierpnia 2017 r.	L 222	1	29.8.2017
► <u>M3</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/2026 z dnia 19 grudnia 2018 r.	L 325	18	20.12.2018

sprostowane przez:

► **C1** Sprostowanie, Dz.U. L 288 z 3.9.2020, s. 29 (1221/2009)

**ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO
I RADY (WE) NR 1221/2009**

z dnia 25 listopada 2009 r.

w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE

ROZDZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Cel

Niniejszym ustanawia się system ekozarządzania i audytu we Wspólnocie, zwany dalej „EMAS”, dopuszczający dobrowolny udział organizacji znajdujących się we Wspólnocie lub poza nią.

Celem EMAS, jako ważnego instrumentu planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej, jest wspieranie ciągłej poprawy efektów działalności środowiskowej organizacji przez ustanowienie i wdrażanie przez organizacje systemów zarządzania środowiskowego, systematyczną, obiektywną i okresową ocenę efektywności takich systemów, dostarczanie informacji o efektach działalności środowiskowej, prowadzenie otwartego dialogu ze społeczeństwem i innymi zainteresowanymi stronami oraz aktywne zaangażowanie pracowników organizacji oraz odpowiednie szkolenia.

Artykuł 2

Definicje

Na użytek niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- 1) „polityka środowiskowa” oznacza ogólne zamiary i kierunek działania organizacji w odniesieniu do efektów jej działalności środowiskowej w kształcie wyrażonym formalnie przez najwyższe kierownictwo, w tym zgodność ze wszystkimi mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska, a także zobowiązanie do ciągłej poprawy efektów działalności środowiskowej. Stwarza ona ramy dla działania oraz wyznaczenia celów i zadań środowiskowych;
- 2) „efekty działalności środowiskowej” oznaczają wymierne wyniki zarządzania przez organizację swoimi aspektami środowiskowymi;
- 3) „zgodność z prawem” oznacza pełne wdrożenie mających zastosowanie wymagań prawnych, w tym warunków zezwoleń, dotyczących środowiska;
- 4) „aspekt środowiskowy” oznacza składnik działalności, produktów lub usług organizacji, który wpływa lub może wpływać na środowisko;
- 5) „znaczący aspekt środowiskowy” oznacza aspekt środowiskowy, którego wpływ na środowisko jest lub może być znaczący;

▼ B

- 6) „bezpośredni aspekt środowiskowy” oznacza aspekt środowiskowy związany z działalnością, produktami i usługami organizacji, nad którymi sprawuje ona bezpośrednią kontrolę zarządczą;
- 7) „pośredni aspekt środowiskowy” oznacza aspekt środowiskowy mogący wynikać z relacji organizacji ze stronami trzecimi, na które organizacja może wpływać do pewnego stopnia;
- 8) „wpływ na środowisko” oznacza każdą zmianę w środowisku, niekorzystną lub korzystną, która w całości lub częściowo wynika z działalności organizacji, jej produktów lub usług;
- 9) „przeгляд środowiskowy” oznacza wstępną kompleksową analizę aspektów środowiskowych, wpływu na środowisko i efektów działalności środowiskowej związanych z działalnością, produktami i usługami organizacji;
- 10) „program środowiskowy” oznacza opis działań, obowiązków i środków, podjętych lub zaplanowanych dla osiągnięcia celów i zadań środowiskowych wraz z określeniem terminów ich osiągnięcia;
- 11) „cel środowiskowy” oznacza ogólny cel środowiskowy wynikający z polityki środowiskowej, jaki organizacja wyznacza sobie do osiągnięcia, i który jest, w miarę możliwości, określony ilościowo;
- 12) „zadanie środowiskowe” oznacza szczegółowy wymóg efektywności, wynikający z celów środowiskowych, mający zastosowanie do organizacji lub jej części, który należy określić i spełnić, aby osiągnąć te cele;
- 13) „system zarządzania środowiskowego” oznacza część ogólnego systemu zarządzania, która obejmuje strukturę organizacyjną, czynności planowania, zakres odpowiedzialności, praktyki, procedury, procesy i zasoby służące rozwijaniu, wdrażaniu, osiąganiu, przeglądowi i utrzymaniu polityki środowiskowej oraz zarządzaniu aspektami środowiskowymi;
- 14) „najlepsze praktyki zarządzania środowiskowego” oznaczają najskuteczniejszy sposób wdrażania systemu zarządzania środowiskowego przez organizacje w danym sektorze, dzięki któremu przy danych warunkach gospodarczych i technicznych można osiągnąć najlepsze efekty działalności środowiskowej;
- 15) „istotna zmiana” oznacza każdą zmianę w funkcjonowaniu, strukturze, administracji, procesach, działaniach, produktach lub usługach organizacji, która wywiera lub może wywierać znaczący wpływ na system zarządzania środowiskowego organizacji, na środowisko lub na zdrowie ludzkie;
- 16) „wewnętrzny audyt środowiskowy” oznacza systematyczną, udokumentowaną, okresową i obiektywną ocenę efektów działalności środowiskowej organizacji, systemu zarządzania i procesów służących ochronie środowiska;
- 17) „audytor” oznacza osobę lub grupę osób należących do personelu organizacji albo osobę fizyczną lub prawną spoza organizacji, działającą w imieniu organizacji, przeprowadzającą w szczególności ocenę stosowanego systemu zarządzania środowiskowego oraz zgodności z polityką środowiskową i programem środowiskowym organizacji, w tym zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska;

▼ B

- 18) „deklaracja środowiskowa” oznacza wyczerpującą informację udzielaną społeczeństwu i innym zainteresowanym stronom, dotyczącą następujących elementów funkcjonowania organizacji:
- a) struktury i działalności;
  - b) polityki środowiskowej i systemu zarządzania środowiskowego;
  - c) aspektów środowiskowych i wpływu na środowisko;
  - d) programu, celów i zadań środowiskowych;
  - e) efektów działalności środowiskowej i zgodności z mającymi zastosowanie obowiązkami prawnymi dotyczącymi środowiska, jak określono w załączniku IV;
- 19) „zaktualizowana deklaracja środowiskowa” oznacza wyczerpujące informacje udzielane społeczeństwu i innym zainteresowanym stronom, zawierające aktualizacje ostatniej zwalidowanej deklaracji środowiskowej, jedynie w odniesieniu do efektów działalności środowiskowej organizacji oraz zgodności z mającymi zastosowanie obowiązkami prawnymi dotyczącymi środowiska, jak określono w załączniku IV;
- 20) „weryfikator środowiskowy” oznacza:
- a) jednostkę oceniającą zgodność, określoną w rozporządzeniu (WE) nr 765/2008, lub dowolny związek lub grupę takich jednostek, które uzyskały akredytację zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia; lub
  - b) każdą osobę fizyczną lub prawną albo każdy związek lub grupę takich osób, które otrzymały licencję na dokonywanie weryfikacji i walidacji zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia;
- 21) „organizacja” oznacza spółkę, korporację, firmę, przedsiębiorstwo, organ lub instytucję, znajdujące się Wspólnocie lub poza nią, albo część lub kombinację powyższych, posiadające osobowość prawną lub nie, publiczne lub prywatne, mające swoje własne funkcje i administrację;
- 22) „obiekt” oznacza geograficznie wydzielony obszar podlegający kontroli zarządczej organizacji, obejmującej działania, produkty i usługi, w tym całą infrastrukturę, wyposażenie i materiały; obiekt jest najmniejszą jednostką, która ma być uwzględniana do celów rejestracji;
- 23) „klaster” oznacza grupę niezależnych organizacji powiązanych ze sobą ze względu na bliskie położenie geograficzne lub rodzaj działalności gospodarczej, wspólnie wdrażających system zarządzania środowiskowego;
- 24) „weryfikacja” oznacza proces oceny zgodności przeprowadzany przez weryfikatora środowiskowego w celu wykazania, czy przegląd środowiskowy, polityka środowiskowa, system zarządzania środowiskowego i wewnętrzny audyt środowiskowy organizacji oraz jej wdrożenie spełniają wymogi niniejszego rozporządzenia;
- 25) „walidacja” oznacza potwierdzenie przez weryfikatora środowiskowego, który przeprowadził weryfikację, że informacje i dane zawarte w deklaracji środowiskowej i zaktualizowanej deklaracji środowiskowej organizacji są rzetelne, wiarygodne i prawidłowe oraz że spełniają wymogi niniejszego rozporządzenia;

▼ B

- 26) „organy egzekwowania prawa” oznaczają odpowiednie właściwe władze wyznaczone przez państwa członkowskie do wykrywania naruszeń mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska, zapobiegania tym naruszeniom i ich badania oraz, w stosownych przypadkach, do egzekwowania prawa;
- 27) „wskaźnik efektywności środowiskowej” oznacza szczególnie wskaźnik pozwalający na określenie efektów działalności środowiskowej organizacji;
- 28) „małe organizacje” oznaczają:
- a) mikroprzedsiębiorstwa, małe i średnie przedsiębiorstwa zdefiniowane w zaleceniu Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącym definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw ⁽¹⁾; lub
  - b) władze lokalne zarządzające mniej niż 10 000 mieszkańców lub inne władze publiczne zatrudniające mniej niż 250 osób i dysponujące rocznym budżetem nieprzekraczającym 50 mln EUR lub o rocznym bilansie nieprzekraczającym 43 mln EUR, w tym:
    - (i) organy administracji rządowej lub inne organy administracji publicznej lub publiczne organy doradcze na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym;
    - (ii) osoby fizyczne lub prawne, które na mocy prawa krajowego sprawują publiczne funkcje administracyjne, obejmujące obowiązki, działania lub usługi związane ze środowiskiem; oraz
    - (iii) osoby fizyczne lub prawne sprawujące publiczne obowiązki lub funkcje, lub świadczące publiczne usługi związane ze środowiskiem, podlegające kontroli organu lub osoby, o których mowa w lit. b);
- 29) „rejestracja zbiorowa” oznacza jedną rejestrację wszystkich lub niektórych obiektów organizacji posiadającej obiekty znajdujące się w jednym lub większej liczbie państw członkowskich lub w krajach trzecich;
- 30) „jednostka akredytująca” oznacza krajową jednostkę akredytującą powołaną zgodnie z art. 4 rozporządzenia (WE) nr 765/2008, która odpowiada za akredytację i nadzór nad weryfikatorami środowiskowymi;
- 31) „jednostka licencjonująca” oznacza jednostkę powołaną zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 765/2008, która odpowiada za wydawanie licencji weryfikatorom środowiskowym oraz nadzór nad nimi.

ROZDZIAŁ II

REJESTRACJA ORGANIZACJI*Artykuł 3***Określenie organu właściwego**

1. Organizacje w danym państwie członkowskim składają wnioski o rejestrację organowi właściwemu w tym państwie członkowskim.

⁽¹⁾ Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36.

▼B

2. Organizacja, która posiada obiekty znajdujące się w jednym lub większej liczbie państw członkowskich lub w krajach trzecich, może złożyć wniosek o jedną rejestrację zbiorową wszystkich lub niektórych z tych obiektów.

Wnioski o jedną rejestrację zbiorową składa się organowi właściwemu w państwie członkowskim, w którym znajduje się siedziba główna organizacji lub centrum zarządzania wyznaczone do celów niniejszego ustępu.

3. Wnioski o rejestrację pochodzące od organizacji spoza Wspólnoty, w tym o rejestrację zbiorową dotyczącą jedynie obiektów znajdujących się poza Wspólnotą, składa się jakimkolwiek organowi właściwemu w tych państwach członkowskich, które przewidują rejestrację organizacji spoza Wspólnoty zgodnie z art. 11 ust. 1 akapit drugi.

Organizacje te zapewniają, aby weryfikator środowiskowy, który dokona weryfikacji oraz walidacji systemu zarządzania środowiskowego organizacji, posiadał akredytację lub licencję w państwie członkowskim, w którym organizacja składa wniosek o rejestrację.

*Artykuł 4***Przygotowanie do rejestracji**

1. Organizacje zamierzające zarejestrować się po raz pierwszy:
  - a) przeprowadzają przegląd środowiskowy wszystkich aspektów środowiskowych organizacji zgodnie z wymogami określonymi w załączniku I oraz w załączniku II pkt A.3.1;
  - b) w świetle wyników przeglądu środowiskowego opracowują i wdrażają system zarządzania środowiskowego obejmujący wszystkie wymagania, o których mowa w załączniku II, oraz uwzględniający najlepsze praktyki zarządzania środowiskowego dla danego sektora, o których mowa w art. 46 ust. 1 lit. a), o ile są one dostępne;
  - c) przeprowadzają audyt wewnętrzny zgodnie z wymogami określonymi w załączniku II pkt A.5.5 oraz w załączniku III;
  - d) przygotowują deklarację środowiskową zgodnie z załącznikiem IV. W przypadku gdy dla danego sektora dostępne są sektorowe dokumenty referencyjne, o których mowa w art. 46, ocena efektów działalności środowiskowej organizacji uwzględnia stosowny dokument.
2. Organizacje mogą skorzystać z pomocy, o której mowa w art. 32, dostępnej w państwie członkowskim, w którym organizacja składa wniosek o rejestrację.
3. Organizacje mające certyfikowany system zarządzania środowiskowego, uznany zgodnie z art. 45 ust. 4, nie są zobowiązane do przeprowadzania tych części, które uznano za równoważne z niniejszym rozporządzeniem.
4. Organizacje przedstawiają dowody rzeczowe lub dokumenty wykazujące, że organizacja spełnia wszystkie mające zastosowanie wymagania prawne dotyczące środowiska.

▼B

Organizacje mogą zwrócić się o informacje do właściwego organu egzekwowania prawa lub organów egzekwowania prawa zgodnie z art. 32 lub do weryfikatora środowiskowego.

Organizacje spoza Wspólnoty odnoszą się również do wymagań prawnych dotyczących środowiska, mających zastosowanie do podobnych organizacji w państwach członkowskich, w których zamierzają złożyć wniosek.

W przypadku gdy dla danego sektora dostępne są sektorowe dokumenty referencyjne, o których mowa w art. 46, ocenę efektów działalności środowiskowej organizacji przeprowadza się z uwzględnieniem stosownego dokumentu.

5. Wstępny przegląd środowiskowy, system zarządzania środowiskowego, procedura audytu i jej wdrożenie poddawane są weryfikacji przez akredytowanego lub licencjonowanego weryfikatora środowiskowego, a deklaracja środowiskowa zostaje przez tego weryfikatora zwalidowana.

*Artykuł 5***Wniosek o rejestrację**

1. Wniosek o rejestrację może złożyć każda organizacja spełniająca wymogi określone w art. 4.
2. Wniosek o rejestrację składa się organowi właściwemu, określonymu zgodnie z art. 3; wniosek zawiera:
  - a) zwalidowaną deklarację środowiskową w wersji elektronicznej lub w postaci wydrukowanego dokumentu;

▼C1

- b) oświadczenie, o którym mowa w art. 25 ust. 9, podpisane przez weryfikatora środowiskowego, który dokonał walidacji deklaracji środowiskowej;

▼B

- c) wypełniony formularz zawierający przynajmniej minimalne informacje określone w załączniku VI;
  - d) w stosownych przypadkach, dowód uiszczenia mających zastosowanie opłat.
3. Wniosek sporządza się w języku(-ach) urzędowym(-ych) lub jednym z języków urzędowych państwa członkowskiego, w którym organizacja składa wniosek o rejestrację.

ROZDZIAŁ III

OBOWIĄZKI ZAREJESTROWANYCH ORGANIZACJI*Artykuł 6***Odnowienie rejestracji w EMAS**

1. Zarejestrowana organizacja przynajmniej co trzy lata:
  - a) poddaje weryfikacji cały system zarządzania środowiskowego i program audytu oraz jego wdrożenie;
  - b) przygotowuje deklarację środowiskową zgodnie z wymogami określonymi w załączniku IV i uzyskuje jej walidację przez weryfikatora środowiskowego;

▼ B

- c) przekazuje zwalidowaną deklarację środowiskową organowi właściwemu;
- d) przekazuje organowi właściwemu wypełniony formularz zawierający przynajmniej minimalne informacje określone w załączniku VI;
- e) w stosownych przypadkach, uiszcza opłatę za odnowienie rejestracji na rzecz organu właściwego.

2. Bez uszczerbku dla przepisów ust. 1 w latach pośrednich zarejestrowana organizacja:

- a) zgodnie z programem audytu przeprowadza audyt wewnętrzny efektów swojej działalności środowiskowej oraz zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska zgodnie z załącznikiem III;
- b) przygotowuje zaktualizowaną deklarację środowiskową zgodnie z wymogami określonymi w załączniku IV i uzyskuje jej walidację przez weryfikatora środowiskowego;
- c) przekazuje zwalidowaną zaktualizowaną deklarację środowiskową organowi właściwemu;
- d) przekazuje organowi właściwemu wypełniony formularz zawierający przynajmniej minimalne informacje określone w załączniku VI;
- e) w stosownych przypadkach, uiszcza opłatę za utrzymanie rejestracji na rzecz organu właściwego.

3. Zarejestrowane organizacje udostępniają publicznie swoje deklaracje środowiskowe i zaktualizowane deklaracje środowiskowe w ciągu jednego miesiąca od rejestracji oraz jednego miesiąca po odnowieniu rejestracji.

Zarejestrowane organizacje mogą spełnić ten wymóg poprzez udostępnienie deklaracji środowiskowej i zaktualizowanej deklaracji środowiskowej na wniosek lub poprzez utworzenie linków do stron internetowych, na których możliwy jest dostęp do tych deklaracji.

Zarejestrowane organizacje określają sposób, w jaki zapewniają publiczny dostęp, w formularzach przewidzianych w załączniku VI.

*Artykuł 7***Odstępstwo dla małych organizacji**

1. Na wniosek małej organizacji organy właściwe przedłużają trzyletni okres, o którym mowa w art. 6 ust. 1, na nie więcej niż cztery lata, lub roczny okres, o którym mowa w art. 6 ust. 2, na nie więcej niż dwa lata, pod warunkiem że weryfikator środowiskowy, który dokonał weryfikacji organizacji, potwierdza, że zostały spełnione wszystkie następujące warunki:

- a) nie występują znaczące zagrożenia dla środowiska;
- b) organizacja nie planuje istotnych zmian, o których mowa w art. 8; oraz

▼ B

- c) nie występują znaczące lokalne problemy związane ze środowiskiem, do których organizacja się przyczynia.

Do złożenia wniosku, o którym mowa w akapicie pierwszym, organizacja może wykorzystać formularze przewidziane w załączniku VI.

2. Organ właściwy odrzuca wniosek, jeżeli warunki określone w ust. 1 nie zostały spełnione. Organ właściwy przekazuje organizacji uzasadnienie swojej decyzji.

3. Organizacje korzystające z przedłużenia na nie więcej niż dwa lata, o którym mowa w ust. 1, przekazują zaktualizowaną deklarację środowiskową, która nie została zwalidowana, organowi właściwemu każdego roku, w którym są zwolnione z obowiązku uzyskania walidacji zaktualizowanej deklaracji środowiskowej.

*Artykuł 8***Istotne zmiany**

1. W przypadku gdy zarejestrowana organizacja planuje wprowadzić istotne zmiany, organizacja przeprowadza przegląd środowiskowy tych zmian, obejmujący ich aspekty środowiskowe i wpływ na środowisko.

2. Po dokonaniu przeglądu środowiskowego zmian organizacja uaktualnia wstępny przegląd środowiskowy, zmienia politykę środowiskową, program środowiskowy i system zarządzania środowiskowego oraz dokonuje odpowiednich zmian w całej deklaracji środowiskowej oraz jej aktualizacji.

3. Wszystkie dokumenty zmienione i zaktualizowane zgodnie z ust. 2 są weryfikowane i walidowane w terminie sześciu miesięcy.

4. Po walidacji organizacja przedkłada zmiany organowi właściwemu za pomocą formularza przewidzianego w załączniku VI oraz udostępnia je publicznie.

*Artykuł 9***Wewnętrzny audyt środowiskowy**

1. Zarejestrowana organizacja ustanawia program audytów zapewniający, aby w danym okresie, nieprzekraczającym trzech lat lub czterech lat – jeżeli zastosowanie ma odstępstwo przewidziane w art. 7 – cała działalność organizacji podlegała wewnętrznemu audytowi środowiskowemu zgodnie z wymogami określonymi w załączniku III.

2. Audyt przeprowadzają audytorzy posiadający – indywidualnie lub zbiorowo – kwalifikacje niezbędne do przeprowadzenia tych zadań oraz niezależność od działalności, które audytują, wystarczającą do przeprowadzenia obiektywnej oceny.

3. Program audytowania środowiskowego organizacji określa cele każdego audytu lub cyklu audytów, w tym częstotliwość audytu dla każdego działania.

4. Na zakończenie każdego audytu i cyklu audytów audytorzy przygotowują pisemny raport z audytu.

▼ B

5. Audytor przekazuje organizacji ustalenia i wnioski z audytu.
6. Po zakończeniu procesu audytu organizacja przygotowuje i wdraża odpowiedni plan działania.
7. Organizacja stosuje odpowiednie mechanizmy dla zapewnienia należytego uwzględnienia wyników audytu.

*Artykuł 10***Stosowanie logo EMAS**

1. Bez uszczerbku dla przepisów art. 35 ust. 2 logo EMAS określone w załączniku V może być stosowane jedynie przez zarejestrowane organizacje i tylko w okresie ważności ich rejestracji.

Logo opatrzone jest zawsze numerem rejestracyjnym organizacji.

2. Logo EMAS stosuje się wyłącznie zgodnie ze specyfikacjami technicznymi określonymi w załączniku V.

3. W przypadku gdy organizacja zdecyduje, zgodnie z art. 3 ust. 2, że nie wszystkie jej obiekty zostaną objęte rejestracją zbiorową, zapewnia ona w swoich kontaktach ze społeczeństwem oraz przy stosowaniu logo EMAS wyraźne wskazanie, które obiekty zostały objęte rejestracją.

4. Logo EMAS nie stosuje się:

- a) na produktach lub ich opakowaniach; lub
- b) w połączeniu z twierdzeniami porównawczymi dotyczącymi innych działań i usług lub w sposób, który mógłby doprowadzić do pomylenia z oznakowaniem ekologicznym dla produktów.

5. Każda informacja dotycząca środowiska, opublikowana przez zarejestrowaną organizację może być opatrzona logo EMAS, pod warunkiem że taka informacja zawiera odesłanie do najnowszej deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej organizacji, z której została ona zaczerpnięta, oraz jeżeli weryfikator środowiskowy dokona walidacji, z której wynika, że jest ona:

- a) dokładna;
- b) uzasadniona i możliwa do sprawdzenia;
- c) właściwa i stosowana w odpowiednim kontekście lub okolicznościach;
- d) reprezentatywna dla ogólnych efektów działalności środowiskowej organizacji;
- e) o niskim prawdopodobieństwie błędnej interpretacji; oraz
- f) znacząca w odniesieniu do ogólnego wpływu na środowisko.

ROZDZIAŁ IV

ZASADY MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO ORGANÓW WŁAŚCIWYCH*Artykuł 11***Wyznaczenie i rola organów właściwych**

1. Państwa członkowskie wyznaczają organy właściwe odpowiedzialne za rejestrację organizacji znajdujących się we Wspólnocie zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia.

Państwa członkowskie mogą postanowić, że wyznaczone przez nie organy właściwe zajmują się rejestracją organizacji znajdujących się poza Wspólnotą zgodnie z niniejszym rozporządzeniem i są za tę rejestrację odpowiedzialne.

Organy właściwe kontrolują wpisywanie organizacji do rejestru i ich utrzymywanie w rejestrze, w tym zawieszanie rejestracji i usuwanie z rejestru.

2. Organami właściwymi mogą być organy krajowe, regionalne lub lokalne.

3. Skład organu właściwego gwarantuje jego niezależność i bezstronność.

4. Organy właściwe posiadają odpowiednie zasoby finansowe i kadrowe dla właściwego wykonania swoich zadań.

5. Organy właściwe stosują przepisy niniejszego rozporządzenia w sposób spójny i uczestniczą w regularnej ocenie wzajemnej określonej w art. 17.

*Artykuł 12***Obowiązki dotyczące procesu rejestracji**

1. Organy właściwe ustanawiają procedury rejestracji organizacji. W szczególności ustanawiają one zasady dotyczące:

- a) uwzględniania uwag przekazanych przez zainteresowane strony, w tym jednostki akredytujące, jednostki licencjonujące, właściwe organy egzekwowania prawa oraz organy przedstawicielskie organizacji, dotyczących organizacji ubiegających się o rejestrację lub już zarejestrowanych;
- b) odmowy rejestracji, jej zawieszenia lub usunięcia organizacji z rejestru; oraz
- c) rozpatrywania odwołań i skarg dotyczących swoich decyzji.

2. Organy właściwe ustanawiają i prowadzą rejestr organizacji zarejestrowanych w ich państwach członkowskich, zawierający informacje o sposobie dostępu do deklaracji środowiskowej tych organizacji lub ich zaktualizowanej deklaracji środowiskowej, a w przypadku zmian co miesiąc aktualizują rejestr.

Rejestr jest publicznie dostępny na stronie internetowej.

▼B

3. Organy właściwe co miesiąc informują Komisję – bezpośrednio lub za pośrednictwem organów krajowych, zgodnie z decyzją danego państwa członkowskiego – o zmianach dokonanych w rejestrze, o którym mowa w ust. 2.

*Artykuł 13***Rejestracja organizacji**

1. Organy właściwe rozpatrują wnioski o rejestrację organizacji zgodnie z procedurami ustanowionymi w tym celu.

2. W przypadku gdy organizacja składa wniosek o rejestrację, organ właściwy dokonuje rejestracji tej organizacji i nadaje jej numer rejestracyjny, jeżeli spełnione zostały wszystkie następujące warunki:

- a) organ właściwy otrzymał wniosek o rejestrację zawierający wszystkie dokumenty, o których mowa w art. 5 ust. 2 lit. a)–d);
- b) organ właściwy sprawdził, że weryfikacja i walidacja zostały dokonane zgodnie z art. 25, 26 i 27;
- c) organ właściwy upewnił się, na podstawie otrzymanych dowodów rzeczowych, na przykład pisemnego raportu otrzymanego od właściwego organu egzekwowania prawa, że brak jest dowodów na naruszenie mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska;
- d) zainteresowane strony nie złożyły stosownych skarg lub skargi zostały wyjaśnione pozytywnie;
- e) organ właściwy upewnił się, na podstawie otrzymanych dowodów, że organizacja spełnia wszystkie wymogi niniejszego rozporządzenia; oraz
- f) organ właściwy otrzymał, w stosownych przypadkach, opłatę rejestracyjną.

3. Organy właściwe informują organizację o dokonaniu jej rejestracji oraz dostarczają organizacji jej numer rejestracyjny i logo EMAS.

4. Jeżeli organ właściwy stwierdzi, że organizacja, która ubiega się o rejestrację, nie spełnia wymogów określonych w ust. 2, odmawia rejestracji tej organizacji i przekazuje jej uzasadnienie tej decyzji.

5. Jeżeli organ właściwy otrzyma od jednostki akredytującej lub jednostki licencjonującej pisemny raport z nadzoru, dostarczający dowodów na to, że czynności weryfikatora środowiskowego nie zostały wykonane w sposób wystarczająco odpowiedni, aby zapewnić, że organizacja składająca wniosek spełnia wymogi niniejszego rozporządzenia, odmawia on rejestracji tej organizacji. Organ właściwy wzywa organizację do przedłożenia nowego wniosku rejestracyjnego.

6. Organ właściwy konsultuje się z zainteresowanymi stronami, w tym z organizacją, w celu uzyskania dowodów niezbędnych do podjęcia decyzji o odmowie rejestracji organizacji.

▼ B*Artykuł 14***Odnowienie rejestracji organizacji**

1. Organ właściwy odnawia rejestrację organizacji, o ile spełnione zostały wszystkie następujące warunki:
  - a) organ właściwy otrzymał zwalidowaną deklarację środowiskową, o której mowa w art. 6 ust. 1 lit. c), zwalidowaną zaktualizowaną deklarację środowiskową, o której mowa w art. 6 ust. 2 lit. c) lub niezwalidowaną zaktualizowaną deklarację środowiskową, o której mowa w art. 7 ust. 3;
  - b) organ właściwy otrzymał wypełniony formularz, który zawiera co najmniej minimalne informacje określone w załączniku VI, o czym mowa w art. 6 ust. 1 lit. d) i w art. 6 ust. 2 lit. d);
  - c) organ właściwy nie posiada żadnych dowodów, że weryfikacja i walidacja nie zostały dokonane zgodnie z art. 25, 26 i 27;
  - d) organ właściwy nie posiada żadnych dowodów na niespełnianie przez organizację mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska;
  - e) zainteresowane strony nie złożyły odpowiednich skarg lub skargi zostały wyjaśnione pozytywnie;
  - f) organ właściwy upewnił się, na podstawie otrzymanych dowodów, że organizacja spełnia wszystkie wymogi niniejszego rozporządzenia; oraz
  - g) organ właściwy otrzymał, w stosownych przypadkach, opłatę za odnowienie rejestracji.
2. Organ właściwy informuje organizację o odnowieniu jej rejestracji.

*Artykuł 15***Zawieszenie rejestracji lub usunięcie organizacji z rejestru**

1. W przypadku gdy organ właściwy jest zdania, że zarejestrowana organizacja nie przestrzega przepisów niniejszego rozporządzenia, umożliwia jej przedstawienie swojego stanowiska w tej kwestii. Jeżeli organizacja nie przedstawi zadowalającej odpowiedzi, jej rejestracja zostaje zawieszona lub organizacja zostaje usunięta z rejestru.
2. W przypadku gdy organ właściwy otrzymał od jednostki akredytującej lub jednostki licencjonującej pisemny raport z nadzoru, dostarczający dowodów na to, że czynności weryfikatora środowiskowego nie zostały wykonane w sposób wystarczająco odpowiedni, aby zapewnić spełnianie przez organizację zarejestrowaną wymogów niniejszego rozporządzenia, rejestracja zostaje zawieszona.
3. Zarejestrowana organizacja zostaje, w zależności od przypadku, objęta zawieszeniem rejestracji lub usunięta z rejestru, jeżeli w terminie dwóch miesięcy od chwili zaistnienia takiego obowiązku nie przedłoży organowi właściwemu któregokolwiek z poniższych:

▼ C1

- a) zwalidowanej deklaracji środowiskowej, zaktualizowanej deklaracji środowiskowej lub podpisanego oświadczenia, o którym mowa w art. 25 ust. 9;

▼B

b) formularza zawierającego co najmniej minimalne informacje określone w załączniku VI od organizacji.

4. Jeżeli organ właściwy został za pomocą pisemnego raportu poinformowany przez właściwe organy egzekwowania prawa o naruszeniu przez organizację jakichkolwiek mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska, w zależności od przypadku, zawiesza lub usuwa z rejestru wpis tej organizacji.

5. Podejmując decyzję o zawieszeniu rejestracji lub usunięciu organizacji z rejestru, organ właściwy bierze pod uwagę co najmniej:

a) skutki dla środowiska spowodowane niespełnianiem przez organizację wymogów niniejszego rozporządzenia;

b) możliwość przewidzenia, że organizacja nie spełni wymogów niniejszego rozporządzenia, lub okoliczności do tego prowadzące;

c) wcześniejsze przypadki niespełnienia przez organizację wymogów niniejszego rozporządzenia; oraz

d) szczególną sytuację danej organizacji.

6. Organ właściwy konsultuje się z zainteresowanymi stronami, w tym z organizacją, w celu uzyskania dowodów niezbędnych do podjęcia swojej decyzji o zawieszeniu rejestracji lub usunięciu organizacji z rejestru.

7. W przypadku gdy organ właściwy otrzymał dowody z innego źródła niż pisemny raport z nadzoru przedstawiony przez jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą, wskazujące na to, że czynności weryfikatora środowiskowego nie zostały wykonane w sposób wystarczająco odpowiedni, aby zapewnić spełnianie przez organizację wymogów niniejszego rozporządzenia, organ właściwy przeprowadza konsultację z jednostką akredytującą lub jednostką licencjonującą, nadzorującą weryfikatora środowiskowego.

8. Organ właściwy uzasadnia wszystkie podjęte środki.

9. Organ właściwy przedkłada organizacji stosowne informacje dotyczące konsultacji z zainteresowanymi stronami.

10. Zawieszenie rejestracji organizacji zostaje cofnięte, jeżeli organ właściwy otrzymał zadowalające informacje potwierdzające spełnianie przez organizację wymogów niniejszego rozporządzenia.

*Artykuł 16***Forum organów właściwych**

1. Forum organów właściwych ze wszystkich państw członkowskich, zwane dalej „forum organów właściwych”, powoływane jest przez organy właściwe i zbiera się przynajmniej raz do roku w obecności przedstawiciela Komisji.

Forum organów właściwych przyjmuje swój regulamin wewnętrzny.

2. W forum organów właściwych uczestniczą organy właściwe każdego państwa członkowskiego. W przypadku gdy w danym państwie członkowskim istnieje kilka organów właściwych, podejmuje się odpowiednie środki w celu zapewnienia, aby wszystkie te organy były informowane o działalności forum organów właściwych.

▼B

3. Forum organów właściwych opracowuje wytyczne w celu zapewnienia spójności procedur dotyczących rejestracji organizacji zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia, w tym również procedur dotyczących odnowienia rejestracji i jej zawieszenia oraz usunięcia organizacji z rejestru, zarówno we Wspólnocie, jak i poza nią.

Forum organów właściwych przekazuje Komisji dokumenty zawierające wytyczne oraz dokumenty dotyczące oceny wzajemnej.

4. Dokumenty zawierające wytyczne dotyczące procedur harmonizacyjnych zatwierdzonych przez forum organów właściwych proponowane są odpowiednio przez Komisję do przyjęcia zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 49 ust. 3.

Dokumenty te są publicznie dostępne.

*Artykuł 17***Ocena wzajemna organów właściwych**

1. Forum organów właściwych organizuje ocenę wzajemną w celu określenia zgodności systemu rejestracji każdego organu właściwego z niniejszym rozporządzeniem oraz w celu opracowania zharmonizowanego podejścia w odniesieniu do stosowania zasad dotyczących rejestracji.

2. Ocena wzajemna przeprowadzana jest regularnie i co najmniej raz na cztery lata, i obejmuje ocenę zasad i procedur określonych w art. 12, 13 i 15. W ocenie wzajemnej biorą udział wszystkie organy właściwe.

3. Komisja ustanawia procedury przeprowadzania oceny wzajemnej, w tym odpowiednie procedury odwoławcze od decyzji podjętych w wyniku oceny wzajemnej.

Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszego rozporządzenia poprzez jego uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 49 ust. 3.

4. Procedury, o których mowa w ust. 3, ustanawia się przed przeprowadzeniem pierwszej oceny wzajemnej.

5. Forum organów właściwych regularnie przekazuje Komisji oraz komitetowi ustanowionemu na mocy art. 49 ust. 1 raport z oceny wzajemnej.

Raport jest udostępniany publicznie po zatwierdzeniu przez forum organów właściwych oraz komitet, o którym mowa w akapicie pierwszym.

ROZDZIAŁ V

WERYFIKATORZY ŚRODOWISKOWI*Artykuł 18***Zadania weryfikatorów środowiskowych****▼C1**

1. Weryfikatorzy środowiskowi oceniają, czy przegląd środowiskowy, polityka środowiskowa, system zarządzania, procedury audytu organizacji oraz ich wdrożenie spełniają wymogi niniejszego rozporządzenia.

▼ B

2. Weryfikatorzy środowiskowi weryfikują:
  - a) spełnienie przez organizację wszystkich wymogów niniejszego rozporządzenia dotyczących wstępnego przeglądu środowiskowego, systemu zarządzania środowiskowego, audytu środowiskowego i jego wyników oraz deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej;
  - b) spełnienie przez organizację mających zastosowanie wspólnotowych, krajowych, regionalnych i lokalnych wymagań prawnych dotyczących środowiska;
  - c) ciągłą poprawę efektów działalności środowiskowej organizacji; oraz
  - d) rzetelność, wiarygodność i prawidłowość danych i informacji zawartych w następujących dokumentach:
    - (i) deklaracji środowiskowej;
    - (ii) zaktualizowanej deklaracji środowiskowej;
    - (iii) wszelkich informacjach dotyczących środowiska, które mają zostać zwalidowane.
3. Weryfikatorzy środowiskowi weryfikują w szczególności prawidłowość wstępnego przeglądu środowiskowego lub audytu lub innych procedur prowadzonych przez organizację, unikając niepotrzebnego powtarzania tych procedur.
4. Weryfikatorzy środowiskowi weryfikują rzetelność wyników audytu wewnętrznego. W stosownych przypadkach wykorzystują do tego celu kontrole weryfikacyjne.
5. W czasie weryfikacji stopnia przygotowania organizacji do rejestracji weryfikator środowiskowy sprawdza, czy organizacja spełnia przynajmniej poniższe wymogi:
  - a) istnieje w pełni funkcjonujący system zarządzania środowiskowego zgodnie z wymogami załącznika II;
  - b) istnieje w pełni zaplanowany program audytu, który rozpoczęto zgodnie z wymogami załącznika III, w taki sposób, że objęto nim przynajmniej najbardziej znaczące wpływy na środowisko;
  - c) ukończono przegląd systemu zarządzania, o którym mowa w części A załącznika II; oraz
  - d) przygotowano deklarację środowiskową zgodnie z wymogami załącznika IV oraz uwzględniono sektorowe dokumenty referencyjne, jeżeli były one dostępne.
6. Do celów weryfikacji przeprowadzanej w celu odnowienia rejestracji, o której mowa w art. 6 ust. 1, weryfikator środowiskowy sprawdza, czy organizacja spełnia poniższe wymogi:
  - a) organizacja posiada w pełni funkcjonujący system zarządzania środowiskowego zgodnie z wymogami załącznika II;
  - b) organizacja posiada w pełni funkcjonujący zaplanowany program audytu, którego przynajmniej jeden cykl audytu został zakończony zgodnie z wymogami załącznika III;

▼B

- c) organizacja zakończyła jeden przegląd systemu zarządzania; oraz
- d) organizacja przygotowała deklarację środowiskową zgodnie z wymogami załącznika IV oraz uwzględniono sektorowe dokumenty referencyjne, jeżeli były one dostępne.

7. Do celów weryfikacji przeprowadzanej w celu odnowienia rejestracji, o której mowa w art. 6 ust. 2, weryfikator środowiskowy sprawdza, czy organizacja spełnia przynajmniej poniższe wymogi:

- a) przeprowadziła audyt wewnętrzny w odniesieniu do efektów działalności środowiskowej oraz spełnienia mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska zgodnie z wymogami załącznika III;
- b) wykazuje ciągłą zgodność z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska oraz ciągłą poprawę efektów swojej działalności środowiskowej; oraz
- c) przygotowała zaktualizowaną deklarację środowiskową zgodnie z wymogami załącznika IV oraz uwzględniono sektorowe dokumenty referencyjne, jeżeli były one dostępne.

*Artykuł 19***Częstotliwość weryfikacji****▼C1**

1. Weryfikator środowiskowy, w porozumieniu z organizacją, opracowuje program zapewniający weryfikację wszystkich elementów wymaganych do rejestracji i odnowienia rejestracji, o których mowa w art. 4, 5 i 6.

▼B

2. W odstępach czasu nieprzekraczających 12 miesięcy weryfikator środowiskowy waliduje wszelkie uaktualnione informacje zawarte w deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej.

W stosownych przypadkach zastosowanie ma odstępstwo przewidziane w art. 7.

*Artykuł 20***Wymogi dotyczące weryfikatorów środowiskowych**

1. W celu uzyskania akredytacji lub licencji zgodnie z niniejszym rozporządzeniem kandydat na weryfikatora środowiskowego składa wniosek do jednostki akredytującej lub jednostki licencjonującej, w której ubiega się o akredytację lub licencję.

Wniosek określa zakres akredytacji lub licencji przez odniesienie do klasyfikacji działalności gospodarczych określonej w rozporządzeniu (WE) nr 1893/2006 ⁽¹⁾.

2. Weryfikator środowiskowy przedkłada jednostce akredytującej lub jednostce licencjonującej odpowiednie dowody swoich kompetencji – w tym wiedzy, stosownego doświadczenia oraz umiejętności technicznych stosownych dla zakresu akredytacji lub licencji, o którą się ubiega – w następujących dziedzinach:

- a) niniejszego rozporządzenia;
- b) ogólnego funkcjonowania systemów zarządzania środowiskowego;

⁽¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2 (Dz.U. L 393 z 30.12.2006, s. 1).

▼ B

- c) stosownych sektorowych dokumentów referencyjnych wydanych przez Komisję na mocy art. 46, dotyczących stosowania niniejszego rozporządzenia;
  - d) wymogów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych stosownych dla rodzaju działalności poddawanej weryfikacji i walidacji;
  - e) aspektów środowiskowych i wpływu na środowisko, w tym w odniesieniu do środowiskowego wymiaru zrównoważonego rozwoju;
  - f) aspektów technicznych – związanych z problemami środowiskowymi – rodzaju działalności poddawanej weryfikacji i zatwierdzeniu;
  - g) ogólnych zasad prowadzenia działalności poddawanej weryfikacji i zatwierdzeniu w celu oceny adekwatności systemu zarządzania, w związku z oddziaływaniem organizacji i jej produktów, usług i działalności na środowisko, w tym przynajmniej:
    - (i) technologii stosowanych przez organizację;
    - (ii) terminologii i narzędzi wykorzystywanych w prowadzeniu działalności;
    - (iii) czynności operacyjnych i charakterystyki ich oddziaływania na środowisko;
    - (iv) metod oceny znaczących aspektów środowiskowych;
    - (v) kontroli zanieczyszczenia i technologii nadzorowania i ograniczania wpływów;
  - h) wymogów i metod dotyczących audytu środowiskowego, w tym umiejętności przeprowadzania skutecznych audytów weryfikujących system zarządzania środowiskowego, identyfikacji stosownych ustaleń i wniosków z audytu, przygotowania i przedstawienia raportów z audytu w formie pisemnej i ustnej w celu sporządzenia przejrzystej dokumentacji audytu weryfikującego;
  - i) audytu informacji, deklaracji środowiskowej i zaktualizowanej deklaracji środowiskowej w odniesieniu do zarządzania danymi, ich przechowywania i przetwarzania oraz przedstawiania ich w formie pisemnej i graficznej w celu wykrycia ewentualnych błędnych danych, a także stosowania założeń i oszacowań;
  - j) wymiaru środowiskowego produktów i usług, w tym aspektów środowiskowych i efektów działalności środowiskowej podczas ich wykorzystania i w późniejszym okresie, oraz integralności danych dostarczonych do celów podejmowania decyzji związanych ze środowiskiem.
3. Weryfikator środowiskowy ma obowiązek wykazywania stałego rozwoju zawodowego w zakresie kompetencji określonych w ust. 2 oraz utrzymywania takiego rozwoju; rozwój ten podlega ocenie przez jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą.
4. Weryfikator środowiskowy musi być zewnętrzną stroną trzecią, musi być niezależny, w szczególności od audytora lub konsultanta organizacji, oraz wykonywać swoje zadania w sposób bezstronny i obiektywny.

▼ B

5. Weryfikator środowiskowy zapewnia swoją niezależność od nacisków komercyjnych, finansowych lub innych, które mogłyby mieć wpływ na jego osąd lub podważyć zaufanie do niezależności jego opinii i uczciwości w związku z prowadzoną weryfikacją. Weryfikator środowiskowy zapewnia przestrzeganie wszelkich przepisów mających zastosowanie w tej kwestii.

6. Aby spełnić wymogi niniejszego rozporządzenia w zakresie weryfikacji i walidacji, weryfikator środowiskowy dysponuje udokumentowanymi metodami i procedurami obejmującymi również mechanizmy kontroli jakości i przepisy dotyczące poufności.

7. W przypadku gdy weryfikatorem środowiskowym jest organizacja, posiada ona schemat organizacyjny pokazujący struktury i zakres obowiązków w ramach organizacji oraz oświadczenie o jej statusie prawnym, własnościowym oraz źródłach finansowania.

Schemat organizacyjny udostępniany jest na wniosek.

8. Zgodność z tymi wymogami zapewnia się przez ocenę przeprowadzaną przed wydaniem akredytacji lub licencji oraz przez nadzór sprawowany przez jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą.

*Artykuł 21***Dodatkowe wymogi dotyczące weryfikatorów środowiskowych będących osobami fizycznymi i indywidualnie przeprowadzających czynności weryfikacyjne i walidacyjne**

Weryfikatorzy środowiskowi, będący osobami fizycznymi i indywidualnie dokonujący weryfikacji i walidacji, poza spełnieniem wymogów określonych w art. 20, posiadają:

- a) wszystkie kompetencje niezbędne do dokonywania weryfikacji i walidacji w dziedzinach, w których są licencjonowani;
- b) ograniczony zakres licencji zależny od ich indywidualnych kompetencji.

*Artykuł 22***Dodatkowe wymogi dla weryfikatorów środowiskowych działających w państwach trzecich**

1. W przypadku gdy weryfikator środowiskowy zamierza przeprowadzać czynności weryfikacyjne i walidacyjne w państwach trzecich, ubiega się o akredytację lub licencję w odniesieniu do określonych państw trzecich.

2. W celu uzyskania akredytacji lub licencji w odniesieniu do państwa trzeciego weryfikator środowiskowy spełnia, poza wymogami określonymi w art. 20 i 21, następujące wymogi:

- a) znajomość i zrozumienie wymagań ustawowych, wykonawczych i administracyjnych w dziedzinie środowiska, obowiązujących w państwie trzecim, w odniesieniu do którego weryfikator ubiega się o akredytację lub licencję;
- b) znajomość i zrozumienie języka urzędowego państwa trzeciego, w odniesieniu do którego weryfikator ubiega się o akredytację lub licencję.

▼ B

3. Wymogi określone w ust. 2 uznaje się za spełnione, w przypadku gdy weryfikator środowiskowy wykaże istnienie stosunku umownego między nim a wykwalifikowaną osobą lub organizacją spełniającą te wymogi.

Taka osoba lub organizacja muszą być niezależne od organizacji, która ma być weryfikowana.

*Artykuł 23***Nadzór nad weryfikatorami środowiskowymi**

1. Nadzór nad czynnościami weryfikacyjnymi i walidacyjnymi przeprowadzanymi przez weryfikatora środowiskowego:

- a) w państwie członkowskim, w którym posiada on akredytację lub licencję sprawowany jest przez jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą, która udzieliła mu akredytacji lub licencji;
- b) w państwie trzecim sprawowany jest przez jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą, która udzieliła weryfikatorowi środowiskowemu akredytacji lub licencji w odniesieniu do tych czynności;
- c) w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie, w którym udzielono akredytacji lub wydano licencję, sprawowany jest przez jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą państwa członkowskiego, w którym ma miejsce weryfikacja.

2. Weryfikator środowiskowy powiadamia jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą, odpowiedzialną za nadzór nad nim, o szczegółach swojej akredytacji lub licencji oraz o dacie i miejscu przeprowadzenia weryfikacji przynajmniej cztery tygodnie przed każdą weryfikacją w państwie członkowskim.

3. Weryfikator środowiskowy niezwłocznie informuje jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą o wszelkich zmianach mających znaczenie dla akredytacji lub licencji albo ich zakresu.

4. Jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca podejmuje działania, w regularnych odstępach czasu nieprzekraczających 24 miesięcy, w celu zapewnienia, aby weryfikator nadal spełniał wymogi akredytacyjne lub licencyjne oraz w celu monitorowania jakości przeprowadzanych czynności weryfikacyjnych i walidacyjnych.

5. Nadzór może obejmować audyty biura, nadzór na miejscu w organizacjach, kwestionariusze, przegląd deklaracji środowiskowych lub zaktualizowanych deklaracji środowiskowych zwalidowanych przez weryfikatorów środowiskowych oraz przegląd raportów z weryfikacji.

Nadzór jest proporcjonalny do działań podejmowanych przez weryfikatora środowiskowego.

6. Organizacje muszą umożliwić jednostkom akredytującym lub jednostkom licencjonującym prowadzenie nadzoru nad weryfikatorem środowiskowym podczas procesu weryfikacji i walidacji.

7. Wszelkie decyzje jednostki akredytującej lub jednostki licencjonującej o cofnięciu lub zawieszeniu akredytacji lub licencji albo ograniczeniu jej zakresu podejmuje się wyłącznie po uprzednim umożliwieniu weryfikatorowi środowiskowemu wypowiedzenia się.

▼B

8. Jeżeli nadzorująca jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca jest zdania, że jakość pracy wykonanej przez weryfikatora środowiskowego nie spełnia wymogów niniejszego rozporządzenia, pisemny raport z nadzoru zostaje przekazany zainteresowanemu weryfikatorowi środowiskowemu oraz organowi właściwemu, do którego dana organizacja zamierza złożyć wniosek o rejestrację lub który dokonał rejestracji danej organizacji.

W przypadku dalszego sporu raport z nadzoru zostaje przekazany forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących, o którym mowa w art. 30.

*Artykuł 24***Dodatkowe wymogi dotyczące nadzoru nad weryfikatorami środowiskowymi przeprowadzającymi czynności w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym wydano akredytację lub licencję**

1. Weryfikator środowiskowy akredytowany lub licencjonowany w jednym państwie członkowskim, co najmniej cztery tygodnie przed przystąpieniem do czynności weryfikacyjnych i walidacyjnych w innym państwie członkowskim, zgłasza jednostce akredytującej lub jednostce licencjonującej tego państwa członkowskiego następujące informacje:

- a) szczegóły dotyczące swojej akredytacji lub licencji, kompetencji, w szczególności znajomości wymagań prawnych dotyczących środowiska i języka urzędowego tego innego państwa członkowskiego oraz, w stosownych przypadkach, składu zespołu;
- b) datę i miejsce weryfikacji i walidacji;
- c) adres i dane kontaktowe organizacji.

Powiadomienie takie przekazywane jest przed każdą czynnością weryfikacyjną i walidacyjną.

2. Jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca może zażądać od weryfikatora wyjaśnień dotyczących znajomości niezbędnych mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska.

3. Jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca może wprowadzić warunki inne niż te, o których mowa w ust. 1, wyłącznie w przypadku gdy nie ograniczają one prawa weryfikatora środowiskowego do świadczenia usług w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym przyznano akredytację lub licencję.

4. Jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca nie może wykorzystywać procedury, o której mowa w ust. 1, w celu opóźnienia przybycia weryfikatora środowiskowego. W przypadku gdy jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca nie jest w stanie wykonać swoich zadań zgodnie z ust. 2 i 3 przed datą weryfikacji i walidacji zgłoszoną przez weryfikatora zgodnie z ust. 1 lit. b), przedstawia ona weryfikatorowi stosowne uzasadnienie.

5. Jednostki akredytujące lub jednostki licencjonujące nie pobierają dyskryminacyjnych opłat za powiadomianie i nadzór.

▼ B

6. W przypadku gdy nadzorująca jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca jest zdania, że jakość pracy wykonanej przez weryfikatora środowiskowego nie spełnia wymogów niniejszego rozporządzenia, pisemny raport z nadzoru zostaje przekazany zainteresowanemu weryfikatorowi środowiskowemu, jednostce akredytującej lub jednostce licencjonującej, która udzieliła mu akredytacji lub licencji, oraz organowi właściwemu, do którego dana organizacja zamierza złożyć wniosek o rejestrację lub który dokonał rejestracji danej organizacji. W przypadku dalszego sporu raport z nadzoru zostaje przekazany forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących, o którym mowa w art. 30.

*Artykuł 25***Warunki przeprowadzania weryfikacji i walidacji**

1. Weryfikator środowiskowy prowadzi czynności objęte zakresem swojej akredytacji lub licencji na podstawie pisemnej umowy z organizacją.

Umowa ta:

- a) określa zakres czynności;
- b) określa warunki mające na celu umożliwienie weryfikatorowi środowiskowemu niezależne i profesjonalne działanie; oraz
- c) zobowiązuje organizację do zapewnienia niezbędnej współpracy.

▼ C1

2. Weryfikator środowiskowy zapewnia, aby komponenty organizacji były jednoznacznie zdefiniowane i odpowiadały rzeczywistemu podziałowi działań.

▼ B

Deklaracja środowiskowa w przejrzysty sposób wskazuje poszczególne części organizacji podlegające weryfikacji lub walidacji.

3. Weryfikator środowiskowy przeprowadza ocenę elementów określonych w art. 18.

4. W ramach czynności weryfikacyjnych i walidacyjnych weryfikator środowiskowy dokonuje analizy dokumentacji, wizytuje organizację, prowadzi wyrywkowe sprawdzenia oraz rozmowy z personelem.

5. Przed przeprowadzeniem przez weryfikatora środowiskowego inspekcji w organizacji organizacja dostarcza mu podstawowe informacje na swój temat i na temat prowadzonej działalności, polityki środowiskowej, programu środowiskowego, a także opis systemu zarządzania środowiskowego stosowanego w organizacji, szczegóły dotyczące przeprowadzonego przeglądu środowiskowego lub audytu, raport z tego przeglądu lub audytu, informacje o wszelkich działaniach naprawczych podjętych w ich wyniku oraz projekt deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej.

6. Weryfikator środowiskowy sporządza pisemny raport z wyniku weryfikacji przeznaczone dla organizacji, przedstawiający:

- a) wszystkie zagadnienia mające związek z czynnościami przeprowadzonymi przez weryfikatora środowiskowego;

▼B

- b) opis zgodności ze wszystkimi wymogami niniejszego rozporządzenia, łącznie z dowodami, wynikami i wnioskami;

▼C1

- c) porównanie osiągnięć i zadań z wcześniejszymi deklaracjami środowiskowymi, ocenę efektów działalności środowiskowej oraz ocenę ciągłej poprawy efektów działalności środowiskowej organizacji;

▼B

- d) w stosownych przypadkach, wady techniczne przeglądu środowiskowego, metod prowadzenia audytu, systemu zarządzania środowiskowego lub wszelkich innych stosownych procesów.

7. W przypadku braku zgodności z przepisami niniejszego rozporządzenia raport zawiera ponadto:

- a) ustalenia i wnioski dotyczące braku zgodności ze strony organizacji oraz dowody będące ich podstawą;
- b) kwestie sporne dotyczące projektu deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej, wraz ze szczegółami dotyczącymi zmian lub uzupełnień, jakie powinny być wprowadzone do deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej.

8. Po przeprowadzeniu weryfikacji weryfikator środowiskowy waliduje deklarację środowiskową organizacji lub zaktualizowaną deklarację środowiskową oraz potwierdza, że spełnia ona wymogi niniejszego rozporządzenia, pod warunkiem że wyniki weryfikacji i walidacji potwierdzają, że:

- a) informacje i dane zawarte w deklaracji środowiskowej organizacji lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej są rzetelne i prawidłowe oraz spełniają wymogi niniejszego rozporządzenia; oraz
- b) nie ma dowodów na to, że organizacja nie spełnia mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska.

9. Po walidacji weryfikator środowiskowy wydaje podpisane oświadczenie, o którym mowa w załączniku VII, stwierdzające, że weryfikacji i walidacji dokonano zgodnie z wymogami niniejszego rozporządzenia.

10. Weryfikatorzy środowiskowi akredytowani lub licencjonowani w jednym z państw członkowskich mogą przeprowadzać czynności weryfikacyjne i walidacyjne w każdym innym państwie członkowskim zgodnie z wymogami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu.

Czynności weryfikacyjne lub walidacyjne podlegają nadzorowi jednostki akredytującej lub jednostki licencjonującej państwa członkowskiego, w którym są prowadzone. Ta jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca jest powiadamiana o rozpoczęciu czynności zgodnie z harmonogramem określonym w art. 24 ust. 1.

Artykuł 26

Weryfikacja i walidacja w małych organizacjach

1. Podczas prowadzenia czynności weryfikacyjnych i walidacyjnych weryfikator środowiskowy bierze pod uwagę szczególne cechy małych organizacji, w tym:

- a) nierozbudowaną strukturę;
- b) wielozadaniowy personel;

▼B

- c) zdobywanie kwalifikacji w trakcie pracy;
  - d) zdolność szybkiego przystosowania się do zmian; oraz
  - e) ograniczoną dokumentację procedur.
2. Weryfikator środowiskowy przeprowadza weryfikację lub walidację w sposób niepowodujący zbędnych obciążeń dla małych organizacji.
3. Weryfikator środowiskowy bierze pod uwagę obiektywne dowody wskazujące na skuteczność systemu, w tym istnienie w organizacji procedur proporcjonalnych do jej wielkości i złożoności działalności, charakteru powiązanego z nią wpływu na środowisko oraz kompetencji operatorów.

*Artykuł 27***Warunki weryfikacji i walidacji w państwach trzecich**

1. Weryfikatorzy środowiskowi akredytowani lub licencjonowani w jednym z państw członkowskich mogą przeprowadzać czynności weryfikacji i walidacji w organizacji znajdującej się w państwie trzecim zgodnie z wymogami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu.
2. Weryfikator środowiskowy powiadamia jednostkę akredytującą lub jednostkę licencjonującą państwa członkowskiego, w którym organizacja zamierza wystąpić o rejestrację lub jest zarejestrowana, o szczegółach swojej akredytacji lub licencji oraz o dacie i miejscu przeprowadzenia weryfikacji lub walidacji, przynajmniej sześć tygodni przed weryfikacją lub walidacją w państwie trzecim.
3. Czynności weryfikacyjne i walidacyjne podlegają nadzorowi jednostki akredytującej lub jednostki licencjonującej państwa członkowskiego, w którym weryfikator środowiskowy jest akredytowany lub licencjonowany. Ta jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca jest powiadamiana o rozpoczęciu czynności zgodnie z harmonogramem określonym w ust. 2.

ROZDZIAŁ VI

JEDNOSTKI AKREDYTUJĄCE I JEDNOSTKI LICENCJONUJĄCE*Artykuł 28***Udzielanie akredytacji i licencji**

1. Jednostki akredytujące powoływane przez państwa członkowskie zgodnie z art. 4 rozporządzenia (WE) nr 765/2008 są odpowiedzialne za akredytację weryfikatorów środowiskowych oraz nadzór nad czynnościami przeprowadzanymi przez weryfikatorów środowiskowych zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.
2. Państwa członkowskie mogą powołać jednostkę licencjonującą zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 765/2008, która odpowiada za wydawanie licencji weryfikatorom środowiskowym oraz nadzór nad nimi.

▼ B

3. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niezezwalaniu na akredytowanie lub licencjonowanie osób fizycznych jako weryfikatorów środowiskowych.

4. Jednostki akredytujące i jednostki licencjonujące dokonują oceny kompetencji weryfikatorów środowiskowych w świetle elementów określonych w art. 20, 21 i 22, stosownych dla zakresu akredytacji lub licencji, której dotyczy wnioszek.

5. Zakres akredytacji lub licencji weryfikatorów środowiskowych ustala się zgodnie z klasyfikacją działalności gospodarczych określoną w rozporządzeniu (WE) nr 1893/2006. Zakres ten jest ograniczony kompetencjami weryfikatora środowiskowego oraz, w stosownych przypadkach, uwzględnia wielkość i złożoność działalności.

6. Jednostki akredytujące i jednostki licencjonujące ustanawiają stosowne procedury akredytacji lub licencjonowania, odmowy, zawieszenia i wycofania akredytacji lub licencji weryfikatorów środowiskowych oraz nadzoru nad weryfikatorami środowiskowymi.

Procedury te obejmują mechanizmy uwzględniania uwag zainteresowanych stron, w tym organów właściwych i organów przedstawicielskich organizacji, w odniesieniu do weryfikatorów środowiskowych ubiegających się o akredytację lub licencję i ją posiadających.

7. W przypadku odmowy akredytacji lub licencji jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca informuje weryfikatora środowiskowego o powodach takiej decyzji.

8. Jednostki akredytujące lub jednostki licencjonujące ustanawiają wykaz weryfikatorów środowiskowych oraz zakresu ich akredytacji lub licencji w swoich państwach członkowskich, poddają ten wykaz przeglądowi i dokonują jego aktualizacji oraz co miesiąc powiadamiają – bezpośrednio lub za pośrednictwem organów krajowych, w zależności od decyzji danego państwa członkowskiego – Komisję i organ właściwy państwa członkowskiego, w którym znajduje się jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca, o zmianach dokonanych w wykazie.

9. W ramach przepisów i procedur dotyczących monitorowania czynności określonych w art. 5 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 765/2008, jednostki akredytujące i jednostki licencjonujące sporządzają raport z nadzoru, jeżeli stwierdzą, po konsultacji z zainteresowanym weryfikatorem środowiskowym, jedno z poniższych:

- a) czynności weryfikatora środowiskowego nie zostały wykonane w sposób wystarczająco odpowiedni, aby potwierdzić spełnianie przez organizację wymogów niniejszego rozporządzenia;
- b) weryfikacja i walidacja przez weryfikatora środowiskowego zostały przeprowadzone z naruszeniem jednego lub kilku wymogów niniejszego rozporządzenia.

Raport ten jest przekazywany organowi właściwemu w państwie członkowskim, w którym organizacja jest zarejestrowana lub złożyła wniosek o rejestrację, oraz, w stosownych przypadkach, jednostce akredytującej lub jednostce licencjonującej, która przyznała akredytację lub licencję.

▼B*Artykuł 29***Zawieszenie i cofnięcie akredytacji lub licencji**

1. Zawieszenie lub cofnięcie akredytacji lub licencji wymaga przeprowadzenia konsultacji z zainteresowanymi stronami, w tym z weryfikatorem środowiskowym, aby jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca uzyskała niezbędne dowody umożliwiające podjęcie decyzji.
2. Jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca informuje weryfikatora środowiskowego o przyczynach podjętych działań oraz, w stosownych przypadkach, o przebiegu dyskusji z właściwymi organami egzekwowania prawa.
3. Akredytacja lub licencja zostaje zawieszona lub cofnięta do czasu uzyskania pewności, że weryfikator środowiskowy spełnia wymogi niniejszego rozporządzenia, stosownie do charakteru i zakresu uchybienia lub naruszenia wymagań prawnych.
4. Zawieszenie akredytacji lub licencji zostaje cofnięte w przypadku gdy jednostka akredytująca lub jednostka licencjonująca otrzyma zadowalające informacje potwierdzające spełnienie przez weryfikatora środowiskowego wymogów niniejszego rozporządzenia.

*Artykuł 30***Forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących**

1. Ustanawia się forum składające się ze wszystkich jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących ze wszystkich państw członkowskich, zwane dalej „forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących”, które spotyka się co najmniej raz do roku w obecności przedstawiciela Komisji.
2. Zadaniem forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących jest zapewnienie spójności procedur związanych z:
  - a) akredytacją lub licencjonowaniem weryfikatorów środowiskowych na mocy niniejszego rozporządzenia, w tym odmową udzielenia akredytacji lub licencji, jej zawieszeniem i cofnięciem;
  - b) nadzorem nad czynnościami przeprowadzanymi przez akredytowanych lub licencjonowanych weryfikatorów środowiskowych.
3. Forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących opracowuje wytyczne w kwestiach należących do kompetencji jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących.
4. Forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących przyjmuje swój regulamin wewnętrzny.
5. Dokumenty zawierające wytyczne, o których mowa w ust. 3, oraz regulamin wewnętrzny, o którym mowa w ust. 4, przekazuje się Komisji.
6. Dokumenty zawierające wytyczne dotyczące procedur harmonizacyjnych zatwierdzonych przez forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących proponowane są odpowiednio przez Komisję do przyjęcia zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 49 ust. 3.

Dokumenty te są udostępniane publicznie.

Artykuł 31

Ocena wzajemna jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących

1. Ocena wzajemna w odniesieniu do akredytacji i licencjonowania weryfikatorów środowiskowych na mocy niniejszego rozporządzenia, która ma być zorganizowana przez forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących, przeprowadzana jest regularnie, co najmniej raz na cztery lata, i obejmuje ocenę przepisów i procedur określonych w art. 28 i 29.

W ocenie wzajemnej biorą udział wszystkie jednostki akredytujące i jednostki licencjonujące.

2. Forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących regularnie przekazuje Komisji oraz komitetowi ustanowionemu na mocy art. 49 ust. 1 raport z oceny wzajemnej.

Raport ten jest udostępniany publicznie po zatwierdzeniu przez forum jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących oraz komitet, o którym mowa w akapicie pierwszym.

ROZDZIAŁ VII

ZASADY MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH

Artykuł 32

Pomoc dla organizacji dotycząca spełniania wymagań prawnych dotyczących środowiska

1. Państwa członkowskie zapewniają organizacjom dostęp do informacji i pomocy związanej z wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska w tym państwie członkowskim.

2. Pomoc ta obejmuje:

- a) informacje dotyczące mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska;
- b) identyfikację właściwych organów egzekwowania prawa dla konkretnych wymagań prawnych dotyczących środowiska zidentyfikowanych jako mające zastosowanie.

3. Państwa członkowskie mogą powierzyć zadania, o których mowa w ust. 1 i 2, organom właściwym lub jakiegokolwiek innemu organowi posiadającemu niezbędną wiedzę i odpowiednie zasoby do wykonania tych zadań.

4. Państwa członkowskie zapewniają, aby organy egzekwowania prawa odpowiadały przynajmniej na zapytania małych organizacji, dotyczące mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska znajdujących się w ich kompetencjach oraz aby dostarczały tym organizacjom informacji na temat środków niezbędnych do wykazania, w jaki sposób organizacje te spełniają odpowiednie wymagania prawne.

5. Państwa członkowskie zapewniają przekazywanie przez organy egzekwowania prawa organowi właściwemu, który dokonał rejestracji organizacji, informacji o niespełnieniu przez zarejestrowaną organizację mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska.

Właściwy organ egzekwowania prawa informuje ten organ właściwy w najkrótszym możliwym terminie, a w każdym razie nie później niż w ciągu jednego miesiąca od chwili, w której dowiedział się o naruszeniu.

▼ B*Artykuł 33***Promocja EMAS**

1. Państwa członkowskie, wraz z organami właściwymi, organami egzekwowania prawa i innymi stosownymi zainteresowanymi stronami, promują system EMAS, uwzględniając działania, o których mowa w art. 34–38.

2. W tym celu państwa członkowskie mogą opracować strategię promocyjną, która podlega regularnemu przeglądowi.

*Artykuł 34***Informacje**

1. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki w celu dostarczania informacji:

- a) społeczeństwu – na temat celów i głównych elementów składowych EMAS;
- b) organizacjom – na temat treści niniejszego rozporządzenia.

2. Państwa członkowskie wykorzystują, w stosownych przypadkach, publikacje branżowe, lokalną prasę, kampanie promocyjne lub wszelkie inne skuteczne środki w celu upowszechnienia ogólnej wiedzy o EMAS.

Państwa członkowskie mogą współpracować w szczególności ze stowarzyszeniami branżowymi, organizacjami konsumenckimi, organizacjami ekologicznymi, związkami zawodowymi, instytucjami lokalnymi i innymi stosownymi zainteresowanymi stronami.

*Artykuł 35***Działania promocyjne**

1. Państwa członkowskie podejmują działania promujące EMAS. Działania te mogą obejmować:

- a) propagowanie wymiany wiedzy i najlepszych praktyk w odniesieniu do EMAS między wszystkimi zainteresowanymi stronami;
- b) opracowanie skutecznych narzędzi promocji EMAS i udostępnianie ich organizacjom;
- c) zapewnianie organizacjom wsparcia technicznego w określeniu i realizacji ich działalności marketingowej związanej z EMAS;
- d) zachęcanie do nawiązywania współpracy między organizacjami w celu promowania EMAS.

2. Logo EMAS bez numeru rejestracyjnego może być stosowane do celów marketingowych i promocyjnych związanych z EMAS przez organy właściwe, jednostki akredytujące, jednostki licencjonujące, organy krajowe i inne zainteresowane strony. W takich przypadkach wykorzystanie logo EMAS określonego w załączniku V nie może sugerować, że użytkownik jest zarejestrowany, jeżeli nie odpowiada to prawdzie.

▼ B*Artykuł 36***Promowanie uczestnictwa małych organizacji**

Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki, aby zachęcić do uczestnictwa małe organizacje między innymi poprzez:

- a) ułatwianie dostępu do informacji i funduszy pomocowych dostosowanych specjalnie do ich potrzeb;
- b) zapewnianie, aby ustalenie opłat rejestracyjnych w rozsądnej wysokości sprzyjało szerszemu uczestnictwu małych organizacji;
- c) promowanie środków w zakresie pomocy technicznej.

*Artykuł 37***Klastry i podejście stopniowe**

1. Państwa członkowskie zachęcają władze lokalne do zapewnienia klastrów, przy udziale stowarzyszeń branżowych, izb handlowych i innych zainteresowanych stron, szczególnej pomocy w spełnieniu wymogów dotyczących rejestracji, o których mowa w art. 4, 5 i 6.

Każda organizacja wchodząca w skład klastra jest rejestrowana oddzielnie.

2. Państwa członkowskie zachęcają organizacje do wdrożenia systemu zarządzania środowiskowego. Zachęcają one w szczególności do przyjęcia stopniowego podejścia prowadzącego do rejestracji w EMAS.

3. Systemy ustanowione na mocy ust. 1 i 2 mają na celu unikanie niepotrzebnych kosztów dla ich uczestników, w szczególności małych organizacji.

*Artykuł 38***EMAS i inne strategie polityczne i instrumenty we Wspólnocie**

1. Bez uszczerbku dla przepisów wspólnotowych państwa członkowskie rozważają, w jaki sposób rejestracja w EMAS zgodnie z niniejszym rozporządzeniem może zostać:

- a) uwzględniona podczas opracowywania nowych przepisów;
- b) wykorzystana jako instrument stosowania i egzekwowania przepisów;
- c) uwzględniona w procedurach udzielania zamówień publicznych i zakupów.

2. Bez uszczerbku dla przepisów wspólnotowych, w szczególności przepisów dotyczących konkurencji, podatków i pomocy państwa, państwa członkowskie podejmują, w stosownych przypadkach, środki mające na celu ułatwienie organizacjom rejestracji w EMAS lub jej przedłużenia.

Środki te mogą między innymi obejmować:

- a) ulgi regulacyjne, tak aby organizacja zarejestrowana została uznana za spełniającą pewne wymagania prawne dotyczące środowiska ustanowione w innych instrumentach prawnych, zidentyfikowanych przez właściwe władze;

▼B

- b) lepsze uregulowania prawne, za pomocą których inne instrumenty prawne zmienia się tak, aby znieść, zmniejszyć lub uprościć obciążenia dla organizacji uczestniczących w EMAS w celu wspierania sprawnego działania rynków i wzrostu konkurencyjności.

*Artykuł 39***Oplaty**

1. Państwa członkowskie mogą pobierać opłaty, uwzględniając:
- a) koszty poniesione w związku z dostarczaniem organizacjom informacji i udzielaniem im pomocy przez organy wyznaczone lub ustanowione w tym celu przez państwa członkowskie zgodnie z art. 32;
  - b) koszty poniesione w związku z akredytacją i licencjonowaniem weryfikatorów środowiskowych i nadzorem nad nimi;
  - c) koszty rejestracji, jej odnowienia, zawieszenia lub usunięcia z rejestru przez organy właściwe oraz dodatkowe koszty zarządzania tymi procesami dla organizacji spoza Wspólnoty.

Oplaty te nie przekraczają rozsądnej wysokości i są proporcjonalne do wielkości organizacji oraz nakładu pracy.

2. Państwa członkowskie zapewniają, aby organizacje były informowane o wszystkich mających zastosowanie opłatach.

*Artykuł 40***Nieprzestrzeganie przepisów**

1. Państwa członkowskie podejmują stosowne środki prawne lub administracyjne w przypadku nieprzestrzegania przepisów niniejszego rozporządzenia.
2. Państwa członkowskie wprowadzają skuteczne przepisy zabraniające wykorzystywania logo EMAS niezgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia.

Można wykorzystać przepisy wprowadzone zgodnie z dyrektywą 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym ⁽¹⁾.

*Artykuł 41***Informowanie Komisji i składanie jej sprawozdań**

1. Państwa członkowskie informują Komisję o strukturze i procedurach związanych z działaniem organów właściwych, jednostek akredytujących i jednostek licencjonujących oraz w stosownych przypadkach aktualizują te informacje.

⁽¹⁾ Dz.U. L 149 z 11.6.2005, s. 22.

▼B

2. Państwa członkowskie co dwa lata składają Komisji sprawozdanie zawierające zaktualizowane informacje na temat środków podjętych na mocy niniejszego rozporządzenia.

W sprawozdaniach tych państwa członkowskie uwzględniają najnowsze sprawozdanie przedłożone przez Komisję Parlamentowi Europejskiemu i Radzie zgodnie z art. 47.

ROZDZIAŁ VIII

ZASADY MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO KOMISJI

*Artykuł 42***Informacje**

1. Komisja przekazuje informacje:
  - a) społeczeństwu – na temat celów i głównych elementów składowych EMAS;
  - b) organizacjom – na temat treści niniejszego rozporządzenia.
2. Komisja prowadzi i udostępnia publicznie:
  - a) rejestr weryfikatorów środowiskowych i organizacji zarejestrowanych;
  - b) bazę danych zawierającą deklaracje środowiskowe w formacie elektronicznym;
  - c) bazę danych zawierającą najlepsze praktyki w zakresie EMAS, w tym między innymi skuteczne narzędzia promowania EMAS i przykłady technicznego wsparcia dla organizacji;
  - d) wykaz zasobów wspólnotowych służących finansowaniu wdrażania EMAS oraz powiązanych projektów i działań.

*Artykuł 43***Współpraca i koordynacja**

1. Komisja w stosownych przypadkach promuje współpracę między państwami członkowskimi, w szczególności w celu osiągnięcia w całej Wspólnocie jednolitego i spójnego stosowania przepisów dotyczących:
  - a) rejestracji organizacji;
  - b) weryfikatorów środowiskowych;
  - c) informacji i pomocy, o których mowa w art. 32.
2. Bez uszczerbku dla przepisów wspólnotowych dotyczących zamówień publicznych Komisja oraz inne instytucje i organy Wspólnoty, w stosownych przypadkach, odnoszą się do EMAS lub innych systemów zarządzania środowiskowego uznanych zgodnie z art. 45, lub systemów równoważnych, w określaniu warunków realizacji umów na roboty i usługi.

▼ B*Artykuł 44***Włączenie EMAS do innych polityk i instrumentów we Wspólnocie**

Komisja rozważa, w jaki sposób rejestracja w EMAS zgodnie z niniejszym rozporządzeniem może zostać:

- 1) uwzględniona przy opracowywaniu nowych przepisów i zmianie istniejących przepisów, w szczególności w formie ulgi regulacyjnej i lepszych uregulowań prawnych zgodnie z art. 38 ust. 2;
- 2) wykorzystana jako instrument w kontekście stosowania i egzekwowania przepisów.

*Artykuł 45***Związek z innymi systemami zarządzania środowiskowego**

1. Państwa członkowskie mogą przedłożyć Komisji pisemny wniosek o uznanie istniejących systemów zarządzania środowiskowego lub ich części, certyfikowanych zgodnie ze stosownymi procedurami certyfikacji uznanymi na poziomie krajowym lub regionalnym, za spełniające odpowiednie wymogi niniejszego rozporządzenia.
2. Państwa członkowskie określają w swoim wniosku stosowne części systemów zarządzania środowiskowego i odpowiadające im wymogi niniejszego rozporządzenia.
3. Państwa członkowskie dostarczają dowodów równoważności wszystkich stosownych części danych systemów zarządzania środowiskowego z niniejszym rozporządzeniem.
4. Po zbadaniu wniosku, o którym mowa w ust. 1, oraz działając zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 49 ust. 2, Komisja uznaje stosowne części systemów zarządzania środowiskowego oraz wymogi akredytacji lub licencjonowania dla organów certyfikacji, jeżeli jej zdaniem państwo członkowskie:
  - a) dostatecznie jasno określiło we wniosku stosowne części systemów zarządzania środowiskowego i odpowiadające im wymogi niniejszego rozporządzenia;
  - b) dostarczyło wystarczających dowodów równoważności wszystkich stosownych części danych systemów zarządzania środowiskowego z niniejszym rozporządzeniem.
5. Komisja publikuje w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* odniesienia do uznanych systemów zarządzania środowiskowego z podaniem odpowiednich sekcji EMAS, o których mowa w załączniku I, do których zastosowanie mają te odniesienia, oraz do uznanych wymogów akredytacji lub licencjonowania.

▼ B*Artykuł 46***Opracowanie dokumentów referencyjnych i przewodników**

1. Komisja, w porozumieniu z państwami członkowskimi i innymi zainteresowanymi stronami, opracowuje sektorowe dokumenty referencyjne obejmujące:

- a) najlepsze praktyki zarządzania środowiskowego;
- b) wskaźniki efektywności środowiskowej dla poszczególnych sektorów;
- c) w stosownych przypadkach – kryteria doskonałości i systemy oceny poziomu efektów działalności środowiskowej.

Komisja może również opracować dokumenty referencyjne do użytku międzysektorowego.

2. Komisja uwzględni istniejące dokumenty referencyjne i wskaźniki efektywności środowiskowej, opracowane zgodnie z innymi politykami i instrumentami środowiskowymi we Wspólnocie lub zgodnie z normami międzynarodowymi.

3. Do końca 2010 r. Komisja opracowuje plan roboczy zawierający orientacyjny wykaz sektorów, które będą uznawane za priorytetowe na potrzeby przyjęcia sektorowych i międzysektorowych dokumentów referencyjnych.

Plan roboczy jest udostępniany publicznie i regularnie aktualizowany.

4. Komisja we współpracy z forum organów właściwych opracowuje przewodnik dotyczący rejestracji organizacji poza Wspólnotą.

5. Komisja publikuje przewodnik, w którym określa się działania konieczne do uczestnictwa w EMAS.

Przewodnik udostępnia się *on-line* we wszystkich językach urzędowych instytucji Unii Europejskiej.

6. Dokumenty opracowane zgodnie z ust. 1 i 4 przedstawia się do przyjęcia. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszego rozporządzenia poprzez jego uzupełnienie, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 49 ust. 3.

*Artykuł 47***Sprawozdawczość**

Komisja co pięć lat przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie zawierające informacje na temat działań i środków podjętych na mocy niniejszego rozdziału oraz informacje przekazane przez państwa członkowskie zgodnie z art. 41.

Sprawozdanie to zawiera ocenę wpływu systemu na środowisko oraz tendencję wyrażoną liczbą uczestników.

ROZDZIAŁ IX
PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 48

Zmiana załączników

1. Komisja może dokonywać zmiany załączników, jeżeli jest to niezbędne lub stosowne w świetle doświadczenia zdobytego podczas stosowania EMAS, w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby opracowania wytycznych dotyczących wymogów EMAS oraz w świetle wszelkich zmian norm międzynarodowych lub nowych norm, mających znaczenie dla skuteczności niniejszego rozporządzenia.
2. Środki te, mające na celu zmianę elementów innych niż istotne niniejszego rozporządzenia, przyjmuje się zgodnie z procedurą regulacyjną połączoną z kontrolą, o której mowa w art. 49 ust. 3.

Artykuł 49

Procedura komitetowa

1. Komisja wspierana jest przez komitet.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 3 i 7 decyzji 1999/468/WE, z uwzględnieniem przepisów jej art. 8.
3. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5a ust. 1–4 i art. 7 decyzji 1999/468/WE, z uwzględnieniem przepisów jej art. 8.

Artykuł 50

Przegląd

Komisja dokonuje przeglądu EMAS w świetle doświadczenia zdobytego podczas jego stosowania oraz zmian na poziomie międzynarodowym do dnia 11 stycznia 2015 r. Komisja uwzględnia sprawozdania przekazane Parlamentowi Europejskiemu i Radzie zgodnie z art. 47.

Artykuł 51

Uchylenie i przepisy przejściowe

1. Uchyla się następujące akty prawne:
  - a) rozporządzenie (WE) nr 761/2001;
  - b) decyzję Komisji 2001/681/WE z dnia 7 września 2001 r. w sprawie wytycznych dotyczących wykonania rozporządzenia (WE) nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady dopuszczającego dobrowolny udział organizacji w systemie zarządzania środowiskiem i audytu środowiskowego we Wspólnocie (EMAS) ⁽¹⁾,

⁽¹⁾ Dz.U. L 247 z 17.9.2001, s. 24.

▼B

- c) decyzję Komisji 2006/193/WE z dnia 1 marca 2006 r. ustanawiającą zasady, zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady, stosowania logo EMAS w szczególnych przypadkach opakowań transportowych i opakowań trzeciorzędnych ⁽¹⁾.
2. W drodze odstępstwa od ust. 1:
- a) krajowe jednostki akredytujące i organy właściwe ustanowione zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 761/2001 kontynuują swoją działalność. Państwa członkowskie dokonują zmian procedur stosowanych przez jednostki akredytujące i organy właściwe zgodnie z wymogami niniejszego rozporządzenia. Państwa członkowskie zapewniają pełną zdolność funkcjonowania tych systemów wdrażających zmienione procedury do dnia 11 stycznia 2011 r.;
- b) organizacje zarejestrowane zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 761/2001 pozostają w rejestrze EMAS. Podczas kolejnej weryfikacji organizacji weryfikator środowiskowy sprawdza, czy organizacja spełnia nowe wymogi niniejszego rozporządzenia. Jeżeli termin następnej weryfikacji przypada wcześniej niż przed dniem 11 lipca 2010 r., może on zostać przedłużony o sześć miesięcy, w porozumieniu z weryfikatorem środowiskowym i organami właściwymi;
- c) weryfikatorzy środowiskowi akredytowani zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 761/2001 mogą kontynuować swoją działalność zgodnie z wymogami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu.
3. Odesłania do rozporządzenia (WE) nr 761/2001 traktuje się jako odesłania do niniejszego rozporządzenia i odczytuje zgodnie z tabelą korelacji zawartą w załączniku VIII.

*Artykuł 52***Wejście w życie**

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

⁽¹⁾ Dz.U. L 70 z 9.3.2006, s. 63.

▼ **M2***ZALĄCZNIK I***PRZEGLĄD ŚRODOWISKOWY**

Przeгляд środowiskowy obejmuje następujące obszary:

1. Określenie kontekstu organizacyjnego

Organizacja określa te zewnętrzne i wewnętrzne kwestie, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na jej zdolność do osiągnięcia zamierzonych rezultatów w ramach systemu zarządzania środowiskowego.

Zagadnienia te obejmują odpowiednie warunki środowiskowe, takie jak klimat, jakość powietrza, jakość wody, dostępność zasobów naturalnych, różnorodność biologiczną.

Mogą one również obejmować m.in. następujące warunki:

- warunki zewnętrzne (np. kulturalne, społeczne, polityczne, prawne, regulacyjne, finansowe, technologiczne, gospodarcze, naturalne i sytuację konkurencyjną),
- warunki wewnętrzne związane z właściwościami organizacji (np. jej działania, wyroby i usługi, strategia, kultura i zdolności).

2. Określenie zainteresowanych stron oraz określenie ich istotnych potrzeb i oczekiwań

Organizacja określa, które z zainteresowanych stron mają znaczenie dla systemu zarządzania środowiskowego, ich istotne potrzeby i oczekiwania oraz które z tych potrzeb i oczekiwań już zaspokaja lub zdecyduje się spełnić.

Jeżeli organizacja zdecyduje się dobrowolnie spełnić nieobjęte wymogami prawa istotne potrzeby i oczekiwania zainteresowanych stron lub dostosować się do nich, stają się one częścią zobowiązań dotyczących zgodności.

3. Identyfikacja mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska

Oprócz ustanowienia wykazu mających zastosowanie wymagań prawnych organizacja wskazuje również, w jaki sposób można przedstawić dowody na spełnianie przez nią różnych wymogów prawnych.

4. Identyfikacja bezpośrednich i pośrednich aspektów środowiskowych i określenie, które z nich są istotne

Organizacja identyfikuje wszystkie bezpośrednie i pośrednie aspekty środowiskowe mające pozytywny lub negatywny wpływ na środowisko, określa je w ujęciu jakościowym i ilościowym oraz opracowuje wykaz wszystkich zidentyfikowanych aspektów środowiskowych. Organizacja powinna również określić, które z tych aspektów są istotne na podstawie kryteriów ustalonych zgodnie z pkt 5 niniejszego załącznika.

W trakcie identyfikowania bezpośrednich i pośrednich aspektów środowiskowych istotne jest, aby organizacje uwzględniały również aspekty środowiskowe związane ze swoją podstawową działalnością. Wykaz ograniczony do aspektów środowiskowych dotyczących obiektów i urzędzeń należących do organizacji nie jest wystarczający.

Przy identyfikowaniu bezpośrednich i pośrednich aspektów środowiskowych swoich działań, wyrobów i usług organizacja przyjmuje perspektywę cyklu życia, uwzględniając etapy cyklu życia, które może kontrolować lub na które może mieć wpływ. Etapy te obejmują zazwyczaj nabywanie surowca, zakupy i zamówienia publiczne, projektowanie, produkcję, transport, użytkowanie, wycofywanie z eksploatacji oraz końcowe unieszkodliwianie, w zależności od działalności danej organizacji.

▼ M24.1. *Bezpośrednie aspekty środowiskowe*

Bezpośrednie aspekty środowiskowe są związane z działaniami, wyrobami i usługami organizacji, nad którymi sprawuje ona bezpośrednią kontrolę zarządczą.

Wszystkie organizacje muszą przeanalizować bezpośrednie aspekty swojej działalności.

Bezpośrednie aspekty środowiskowe dotyczą między innymi:

- 1) emisji do powietrza;
- 2) uwolnień do wód (w tym przenikania do wód gruntowych),
- 3) produkcji, recyklingu, ponownego użycia, transportu i usuwania odpadów stałych i innych, w szczególności odpadów niebezpiecznych;
- 4) korzystania z gruntów i ich zanieczyszczania;
- 5) zużycia energii i zasobów naturalnych (w tym wody, flory i fauny) i surowców;
- 6) wykorzystywania dodatków i środków pomocniczych, a także półproduktów;
- 7) problemów lokalnych (hałasu, wibracji, nieprzyjemnych zapachów, pyłu, efektów wizualnych itd.);

Przy identyfikowaniu aspektów środowiskowych należy również uwzględnić:

- ryzyko wystąpienia wypadków środowiskowych i innych sytuacji nadzwyczajnych mających potencjalny wpływ na środowisko (np. wypadki chemiczne) oraz potencjalnych sytuacji anormalnych, które mogłyby wywrzeć wpływ na środowisko,
- kwestie związane z transportem towarów i usług oraz pracowników podróżujących służbowo.

4.2. *Pośrednie aspekty środowiskowe*

Pośrednie aspekty środowiskowe mogą wynikać z relacji organizacji ze stronami trzecimi, na które organizacja może mieć pewien wpływ.

Obejmują one między innymi:

- 1) kwestie związane z cyklem życia wyrobów i usług, na które organizacja może wpływać (nabywanie surowca, projektowanie, zakupy i zamówienia, produkcję, transport, użytkowanie, wycofywanie z eksploatacji i końcowe unieszkodliwianie);
- 2) inwestycje kapitałowe, udzielanie pożyczek oraz usługi ubezpieczeniowe;
- 3) nowe rynki;
- 4) wybór i strukturę usług (np. transport lub obsługę gastronomiczną);
- 5) decyzje administracyjne i planistyczne;
- 6) strukturę oferty wyrobów;
- 7) efekty działalności środowiskowej i praktyki wykonawców, podwykonawców, dostawców i poddostawców.

Organizacje muszą być w stanie wykazać, że związane z istotnymi aspektami środowiskowymi znaczące oddziaływania na środowisko zostały uwzględnione w systemie zarządzania.

▼ M2

Organizacja powinna dołożyć starań, aby zapewnić przestrzeganie polityki środowiskowej realizowanej przez organizację przez dostawców oraz podmioty działające w imieniu organizacji w ramach ich działań podejmowanych na podstawie umów.

Organizacja rozważa, jak duży wpływ może wywierać na pośrednie aspekty środowiskowe oraz jakie środki może podjąć w celu zmniejszenia wpływu na środowisko lub zwiększenia korzyści dla środowiska.

5. Ocena znaczenia aspektów środowiskowych

Organizacja definiuje kryteria oceny znaczenia aspektów środowiskowych swoich działań, wyrobów i usług i stosuje je w celu ustalenia, które z aspektów środowiskowych mają znaczący wpływ na środowisko w perspektywie cyklu życia.

Kryteria opracowane przez organizację uwzględniają przepisy i są wyczerpujące, możliwe do niezależnego sprawdzenia i powielenia oraz publicznie dostępne.

Określając te kryteria, organizacja uwzględnia następujące elementy:

- 1) potencjalne korzyści lub szkody dla środowiska naturalnego, w tym dla różnorodności biologicznej;
- 2) stan środowiska (kwestie takie jak wrażliwość lokalnego, regionalnego lub globalnego środowiska);
- 3) rozmiar, liczbę, częstotliwość i odwracalność aspektu lub oddziaływania;
- 4) istnienie wymogów wynikających z odpowiedniego prawodawstwa z zakresu ochrony środowiska;
- 5) opinie zainteresowanych stron, w tym pracowników organizacji.

Można uwzględnić dodatkowe istotne elementy w zależności od rodzaju działań, wyrobów i usług organizacji.

Na podstawie ustalonych kryteriów organizacja dokonuje oceny znaczenia swoich aspektów środowiskowych i oddziaływań na środowisko. Aby tego dokonać, organizacja bierze pod uwagę względy, które mogą obejmować kwestie wymienione poniżej, ale nie ograniczają się do nich:

- 1) posiadane przez organizację dane dotyczące ryzyka związanego z nakładami materiałów i energii, zrzutami, odpadami i emisjami;
- 2) działania organizacji regulowane przepisami w dziedzinie środowiska;
- 3) działania związane z zamówieniami publicznymi;
- 4) projektowanie, rozwój, wytwarzanie, dystrybucję, obsługę techniczną, użycie, ponowne użycie, recykling i usuwanie produktów wytwarzanych przez organizację;
- 5) te działania organizacji, które są źródłem najbardziej znaczących kosztów i korzyści dla środowiska.

Dokonując oceny znaczenia wpływu na środowisko wynikającego z działań organizacji, bierze ona pod uwagę normalne warunki działania, warunki istniejące podczas rozruchu i zamykania działalności oraz warunki nadzwyczajne, które można w rozsądny sposób przewidzieć. Uwzględnia się działalność prowadzoną w przeszłości, aktualną i planowaną.

▼ M2**6. Ocena informacji zwrotnej z badania wcześniejszych incydentów**

Organizacja powinna uwzględniać informacje zwrotne z badania wcześniejszych incydentów, które mogłyby mieć wpływ na jej zdolność do osiągnięcia zamierzonych rezultatów w ramach systemu zarządzania środowiskowego.

7. Określenie i udokumentowanie ryzyka i szans

Organizacja określa i dokumentuje ryzyko i szanse związane z właściwymi dla niej aspektami środowiskowymi, obowiązujące ją wymogi i inne kwestie i wymagania określone w pkt 1–4.

Organizacja koncentruje się na tych rodzajach ryzyka i szans, do których należy się odnieść, aby zagwarantować, że system zarządzania środowiskowego może osiągnąć zamierzony rezultat, aby zapobiec niepożądanym skutkom lub wypadkom oraz aby dążyć do stałej poprawy działalności środowiskowej organizacji.

8. Analiza istniejących procesów, praktyk i procedur

Organizacja przeprowadza analizę istniejących procesów, praktyk i procedur i decyduje, które z nich są niezbędne dla zapewnienia długoterminowego utrzymania zarządzania środowiskowego.

▼ **M2***ZALĄCZNIK II***WYMOGI DOTYCZĄCE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO ORAZ DODATKOWE ZAGADNIENIA, KTÓRE ORGANIZACJE WDRAŻAJĄCE EMAS MAJĄ UWZGLĘDNIĆ**

Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego w ramach EMAS są określone w sekcjach 4–10 normy EN ISO 14001:2015. Wymogi te są przytoczone w części A.

Odniesienia zawarte w art. 4 do konkretnych punktów niniejszego załącznika należy rozumieć następująco:

odniesienie do A.3.1 należy rozumieć jako odniesienie do części A 6.1

odniesienie do A.5.5 należy rozumieć jako odniesienie do części A 9.2.

Ponadto organizacje wdrażające EMAS są zobowiązane do uwzględnienia pewnej liczby dodatkowych zagadnień, które są bezpośrednio powiązane z wieloma elementami sekcji 4 normy EN ISO 14001:2015. Wspomniane dodatkowe wymogi wymieniono w części B niniejszego załącznika.

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>Organizacje uczestniczące w systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) wdrażają przedstawione poniżej wymagania normy EN ISO 14001:2015 (¹).</p> <p>A.4. Kontekst organizacji</p> <p>A.4.1. Zrozumienie organizacji i jej kontekstu</p> <p>Organizacja powinna określić czynniki zewnętrzne i wewnętrzne istotne dla celu jej działania i takie, które wpływają na zdolność organizacji do osiągnięcia zamierzonych wyników jej systemu zarządzania środowiskowego. Czynniki takie powinny obejmować warunki środowiskowe będące pod wpływem organizacji lub mogące mieć wpływ na organizację.</p> <p>A.4.2. Zrozumienie potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych</p> <p>Organizacja powinna określić:</p> <ol style="list-style-type: none"> strony zainteresowane, istotne dla systemu zarządzania środowiskowego; istotne potrzeby i oczekiwania (tj. wymagania) tych stron zainteresowanych; które z tych potrzeb i oczekiwań stają się jej zobowiązaniami dotyczącymi zgodności. <p>A.4.3. Określenie zakresu systemu zarządzania środowiskowego</p> <p>Organizacja powinna określić granice i możliwości zastosowania systemu zarządzania środowiskowego w celu ustalenia jego zakresu.</p> <p>Przy określaniu zakresu organizacja powinna rozważyć:</p> <ol style="list-style-type: none"> czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, o których mowa w A.4.1; zobowiązania dotyczące zgodności, o których mowa w A.4.2; swoje jednostki organizacyjne, funkcje i granice fizyczne; własne działania, wyroby i usługi; własne uprawnienia i możliwości sprawowania nadzoru i wywierania wpływu. 	

▼ M2

CZEŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZEŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>Gdy zakres jest określony, wszystkie działania, wyroby i usługi organizacji objęte tym zakresem powinny być włączone do systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p>Zakres powinien być utrzymywany jako udokumentowana informacja i być dostępny dla stron zainteresowanych.</p> <p>A.4.4. System zarządzania środowiskowego</p> <p>Aby osiągnąć zamierzone wyniki, w tym poprawę swoich środowiskowych efektów działalności, organizacja powinna ustanowić, wdrożyć, utrzymywać i ciągle doskonalić system zarządzania środowiskowego łącznie z niezbędnymi procesami i ich wzajemnym oddziaływaniem, zgodnie z wymaganiami niniejszej normy międzynarodowej.</p> <p>Podczas ustanawiania i utrzymywania systemu zarządzania środowiskowego organizacja powinna rozważyć wiedzę zdobytą zgodnie z 4.1 i 4.2.</p>	
<p>A.5. Przywództwo</p> <p>A.5.1. Przywództwo i zaangażowanie</p> <p>Najwyższe kierownictwo powinno wykazywać przywództwo i zaangażowanie w odniesieniu do systemu zarządzania środowiskowego poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> przyjęcie odpowiedzialności za skuteczność systemu zarządzania środowiskowego; zapewnienie, aby polityka środowiskowa oraz cele środowiskowe były ustanowione i zgodne z kierunkiem strategicznym i kontekstem organizacji; zapewnienie zintegrowania wymagań systemu zarządzania środowiskowego z procesami biznesowymi organizacji; zapewnienie dostępności zasobów potrzebnych w systemie zarządzania środowiskowego; komunikowanie znaczenia skutecznego zarządzania środowiskowego i zgodności z wymaganiami systemu zarządzania środowiskowego; zapewnienie, aby system zarządzania środowiskowego osiągał zamierzone wyniki; kierowanie osobami, które mają wpływ na skuteczność systemu zarządzania środowiskowego i wspieranie ich; promowanie ciągłego doskonalenia; wspieranie innych istotnych ról kierownictwa w celu wykazania ich przywództwa w obszarach, za które odpowiadają. <p><i>Uwaga:</i> Określenie „biznes” w niniejszej normie międzynarodowej można interpretować szeroko w znaczeniu tych działań, które są podstawowe dla celu istnienia organizacji.</p>	
<p>A.5.2. Polityka środowiskowa</p> <p>Najwyższe kierownictwo powinno ustanowić, wdrożyć i utrzymywać politykę środowiskową, która w określonym zakresie systemu zarządzania środowiskowego:</p> <ol style="list-style-type: none"> jest odpowiednia do celu istnienia organizacji i jej kontekstu, w tym charakteru i skali wpływów na środowisko jej działań, wyrobów i usług; 	<p>B.1. Ciągłe doskonalenie efektów działalności środowiskowej</p> <p>Organizacje zobowiązują się do ciągłego doskonalenia efektów działalności środowiskowej.</p> <p>Jeśli organizacja obejmuje jeden lub więcej obiektów, każdy z obiektów, do którego stosuje się EMAS, musi</p>

▼ M2

CZEŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZEŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>b) tworzy ramy do ustanowienia celów środowiskowych;</p> <p>c) zawiera zobowiązanie do ochrony środowiska, w tym do zapobiegania zanieczyszczeniom, oraz inne specyficzne zobowiązanie(-a) istotne dla kontekstu organizacji;</p> <p><i>Uwaga:</i> Inne szczególne zobowiązanie(-a) do ochrony środowiska mogą obejmować zrównoważone wykorzystanie zasobów, łagodzenie zmian klimatu i adaptację do nich oraz ochronę bioróżnorodności i ekosystemów.</p> <p>d) zawiera zobowiązanie do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności;</p> <p>e) zawiera zobowiązanie do ciągłego doskonalenia systemu zarządzania środowiskowego w celu poprawy efektów działalności środowiskowej.</p> <p>Polityka środowiskowa powinna być:</p> <ul style="list-style-type: none"> — utrzymywana jako udokumentowana informacja, — zakomunikowana w organizacji, — dostępna dla stron zainteresowanych. 	<p>spełniać wszystkie wymogi EMAS, włączając w to ciągłe doskonalenie efektów działalności środowiskowej zgodnie z definicją w art. 2 ust. 2.</p>
<p>A.5.3. Role, odpowiedzialność i uprawnienia w organizacji</p> <p>Najwyższe kierownictwo powinno zapewnić, aby odpowiedzialność i uprawnienia osób pełniących istotne role zostały przydzielone i zakomunikowane w organizacji.</p> <p>Najwyższe kierownictwo powinno przydzielić odpowiedzialność i uprawnienia w zakresie:</p> <p>a) zapewnienia zgodności systemu zarządzania środowiskowego z wymaganiami niniejszej normy międzynarodowej;</p> <p>b) przedstawiania najwyższemu kierownictwu sprawozdań dotyczących efektów działania systemu zarządzania środowiskowego, w tym środowiskowych efektów działalności.</p>	<p>B.2. Przedstawiciel(-e) kierownictwa</p> <p>Najwyższe kierownictwo powinno wyznaczyć specjalnego(-ych) przedstawiciela(-li) najwyższego kierownictwa, który(-rzy) niezależnie od innych obowiązków ma(-ją) określone zadania, zakres odpowiedzialności i uprawnienia, aby zapewnić system zarządzania środowiskowego zgodny z niniejszym rozporządzeniem oraz aby przedstawiać najwyższemu kierownictwu sprawozdania z wyników funkcjonowania systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p>Przedstawiciel najwyższego kierownictwa może być członkiem ścisłego kierownictwa organizacji.</p>
<p>A.6. Planowanie</p> <p>A.6.1. Działania odnoszące się do ryzyk i szans</p> <p>A.6.1.1. Postanowienia ogólne</p> <p>Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać proces(-y) potrzebny(-e) do spełniania wymagań określonych w 6.1.1–6.1.4.</p> <p>Planując system zarządzania środowiskowego, organizacja powinna rozważyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> — czynniki, o których mowa w 4.1, — wymagania, o których mowa w 4.2, — zakres systemu zarządzania środowiskowego; oraz określić ryzyka i szanse związane z jej: <ul style="list-style-type: none"> — aspektami środowiskowymi (zob. 6.1.2), — zobowiązaniami dotyczącymi zgodności (zob. 6.1.3), 	<p>B.3. Przegląd środowiskowy</p> <p>Organizacje przeprowadzają i dokumentują wstępny przegląd środowiskowy, jak określono w załączniku I.</p> <p>Organizacje spoza Unii odnoszą się również do wymagań prawnych dotyczących środowiska, mających zastosowanie do podobnych organizacji w państwach członkowskich, w których zamierzają złożyć wniosek.</p>

▼ M2

CZEŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZEŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>— oraz innymi czynnikami i wymaganiami, określonymi w 4.1 i 4.2, do których należy się odnieść, w celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> — zapewnienia, aby system zarządzania środowiskowego mógł osiągnąć zamierzone wyniki, — zapobiegania lub ograniczenia niepożądanych skutków, w tym możliwości wpływu zewnętrznych warunków środowiskowych na organizację, — osiągnięcia ciągłego doskonalenia. <p>W ustalonym zakresie systemu zarządzania środowiskowego organizacja powinna określić potencjalne sytuacje awaryjne, w tym te, które mogą mieć wpływ na środowisko.</p> <p>Organizacja powinna utrzymywać udokumentowane informacje dotyczące jej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ryzyk i szans, do których powinna się odnieść, — procesu(-ów), o których mowa w 6.1.1–6.1.4 w zakresie niezbędnym dla zapewnienia, że są one prowadzone tak, jak zaplanowano. <p>A.6.1.2. Aspekty środowiskowe</p> <p>W zdefiniowanym zakresie systemu zarządzania środowiskowego organizacja powinna określić aspekty środowiskowe swoich działań, wyrobów i usług, które może nadzorować i na które może mieć wpływ, a także powiązane z nimi wpływy na środowisko, biorąc pod uwagę perspektywę cyklu życia.</p> <p>Podczas określania aspektów środowiskowych organizacja powinna uwzględnić:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) zmiany, w tym planowane lub nowe przedsięwzięcia oraz nowe lub modyfikowane działania, wyroby i usługi; b) warunki nietypowe i racjonalnie przewidywalne sytuacje awaryjne. <p>Organizacja powinna określić te aspekty, które mają lub mogą mieć znaczący wpływ na środowisko, tj. znaczące aspekty środowiskowe, na podstawie ustanowionych kryteriów.</p> <p>Organizacja powinna przekazywać informacje o swoich znaczących aspektach środowiskowych, jeśli jest to odpowiednie, między różnymi szczeblami i funkcjami organizacji.</p> <p>Organizacja powinna utrzymywać udokumentowane informacje dotyczące jej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — aspektów środowiskowych i związanych z nimi wpływów na środowisko, — kryteriów użytych do określenia znaczących aspektów środowiskowych, — znaczących aspektów środowiskowych. <p><i>Uwaga:</i> Znaczące aspekty środowiskowe mogą skutkować zaistnieniem ryzyk i szans związanych z wpływami na środowisko, zarówno niekorzystnymi (zagrożenia), jak i korzystnymi (szanse).</p>	
<p>A.6.1.3. Zobowiązania dotyczące zgodności</p> <p>Organizacja powinna:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) określić zobowiązania dotyczące zgodności związane z jej aspektami środowiskowymi i mieć do nich dostęp; b) określić, jak te zobowiązania dotyczące zgodności stosują się do organizacji; 	<p>B.4. Zgodność z prawem</p> <p>Organizacje zarejestrowane w EMAS lub mające zamiar się zarejestrować muszą wykazać, że spełniły wszystkie następujące warunki:</p>

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>c) uwzględnić te zobowiązania dotyczące zgodności przy ustanawianiu, wdrażaniu, utrzymywaniu i doskonaleniu jej systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p>Organizacja przechowuje udokumentowane informacje dotyczące zobowiązań dotyczących zgodności.</p> <p><i>Uwaga:</i> Zobowiązania dotyczące zgodności mogą skutkować zaistnieniem ryzyk i szans dla organizacji.</p> <p>A.6.1.4. Planowanie działań</p> <p>Organizacja powinna zaplanować:</p> <p>a) działania odnoszące się do jej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) znaczących aspektów środowiskowych; 2) zobowiązań dotyczących zgodności; 3) ryzyk i szans zidentyfikowanych zgodnie z 6.1.1; <p>b) sposób:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zintegrowania działań i wdrożenia ich do procesów systemu zarządzania środowiskowego (zob. 6.2, rozdział 7, rozdział 8 i 9.1) lub innych procesów biznesowych; 2) oceny skuteczności tych działań (zob. 9.1). <p>Planując te działania, organizacja powinna rozważyć swoje opcje technologiczne oraz wymagania finansowe, operacyjne i biznesowe.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) dokonały identyfikacji wszystkich mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących ochrony środowiska i są świadome wynikających z nich konsekwencji dla organizacji; 2) zapewniają zgodność z prawem w zakresie przepisów ochrony środowiska, w tym dotyczących zezwoleń i ograniczeń przewidzianych w zezwoleniach i przedstawiają odpowiednie dowody; 3) posiadają stosowne procedury umożliwiające organizacji zapewnianie w sposób ciągły zgodności z prawem w zakresie przepisów dotyczących ochrony środowiska.
<p>A.6.2. Cele środowiskowe i planowanie ich osiągnięcia</p>	
<p>A.6.2.1. Cele środowiskowe</p> <p>Organizacja powinna ustanowić cele środowiskowe dla odpowiednich funkcji i szczebli, uwzględniając znaczące aspekty środowiskowe organizacji i związane z nimi zobowiązania dotyczące zgodności oraz biorąc pod uwagę ryzyka i szanse.</p> <p>Cele środowiskowe powinny być:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) spójne z polityką środowiskową; b) mierzalne (jeśli jest to wykonalne); c) monitorowane; d) zakomunikowane; e) aktualizowane, jeśli jest to odpowiednie. <p>Organizacja powinna utrzymywać udokumentowane informacje dotyczące celów środowiskowych.</p> <p>A.6.2.2. Planowanie działań prowadzących do osiągnięcia celów środowiskowych</p> <p>Organizacja, planując, jak osiągnąć cele środowiskowe, powinna określić:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) co ma być zrobione; b) jakie zasoby będą wymagane; c) kto będzie ponosił odpowiedzialność; 	<p>B.5. Cele środowiskowe</p> <p>Organizacje muszą być w stanie wykazać, że ich system zarządzania i procedury audytu uwzględniają rzeczywiste efekty działalności środowiskowej organizacji w zakresie bezpośrednich i pośrednich aspektów.</p> <p>Środki do osiągnięcia celów i realizacji zadań nie mogą stanowić celów środowiskowych.</p>

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>d) kiedy będzie to zakończone;</p> <p>e) jak oceniane będą wyniki, w tym wskaźniki do monitorowania postępu w osiągnięciu mierzalnych celów środowiskowych (zob. 9.1.1).</p> <p>Organizacja powinna rozważyć, w jaki sposób działania prowadzące do osiągnięcia celów środowiskowych mogą być zintegrowane z procesami biznesowymi organizacji.</p>	
<p>A.7. Wsparcie</p> <p>A.7.1. Zasoby</p> <p>Organizacja powinna określić i zapewnić zasoby potrzebne do ustanowienia, wdrożenia, utrzymywania i ciągłego doskonalenia systemu zarządzania środowiskowego.</p>	
<p>A.7.2. Kompetencje</p> <p>Organizacja powinna:</p> <p>a) określić niezbędne kompetencje osoby (osób) wykonującej(-ych) pod jej nadzorem prace mające wpływ na jej środowiskowe efekty działalności oraz jej zdolność do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności;</p> <p>b) zapewnić, aby te osoby były kompetentne dzięki odpowiedniemu wykształceniu, szkoleniu lub doświadczeniu;</p> <p>c) określić potrzeby szkoleniowe związane z jej aspektami środowiskowymi i systemem zarządzania środowiskowego;</p> <p>d) tam, gdzie ma to zastosowanie, podjąć działania w celu uzyskania niezbędnych kompetencji i ocenić skuteczność podjętych działań.</p> <p><i>Uwaga:</i> Stosownymi działaniami mogą być na przykład zapewnienie szkoleń, mentoring, przeniesienie pracowników do innych zadań, zatrudnienie lub zaangażowanie kompetentnych osób.</p> <p>Organizacja powinna przechowywać odpowiednie udokumentowane informacje jako dowód kompetencji.</p>	<p>B.6. Zaangażowanie pracowników</p> <p>1) Organizacja powinna uznawać, że aktywne zaangażowanie pracowników jest siłą napędową i zasadniczym warunkiem ciągłego i skutecznego zwiększenia ochrony środowiska oraz kluczowym zasobem służącym poprawie efektów działalności środowiskowej oraz odpowiednią metodą skutecznego wsparcia zarządzania środowiskowego i systemu audytu w organizacji.</p> <p>2) „Zaangażowanie pracowników” należy rozumieć jako obejmujące zarówno bezpośrednie uczestnictwo pracowników jak i udzielanie informacji pracownikom oraz ich przedstawicielom. W związku z tym na wszystkich poziomach powinny istnieć programy uczestnictwa pracowników. Organizacja powinna uznawać, że wykazywanie zaangażowania przez kierownictwo, jego zdolność reagowania i aktywne wsparcie z jego strony są zasadniczymi warunkami powodzenia tych procesów. W tym kontekście kierownictwo powinno udzielać pracownikom odpowiednich informacji zwrotnych.</p> <p>3) Oprócz tych wymogów pracownicy lub ich przedstawiciele powinni być zaangażowani w proces mający na celu ciągłą poprawę efektów działalności środowiskowej organizacji przez:</p> <p>a) dokonanie wstępnego przeglądu środowiskowego;</p> <p>b) ustanowienie i wdrożenie systemów zarządzania środowiskowego i audytu środowiskowego poprawiających efekty działalności środowiskowej;</p>

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
	<p>c) utworzenie komitetów lub grup roboczych działających w dziedzinie środowiska, których zadaniem jest zbieranie informacji i zapewnianie uczestnictwa urzędnika odpowiedzialnego za ochronę środowiska/przedstawicieli kierownictwa oraz pracowników i ich przedstawicieli;</p> <p>d) utworzenie wspólnych grup roboczych ds. programu działań na rzecz środowiska i audytu środowiskowego;</p> <p>e) opracowywanie deklaracji środowiskowych.</p> <p>4) W tym celu należy stosować odpowiednie formy takiego uczestnictwa, takie jak system książki propozycji lub praca zespołowa nad poszczególnymi projektami, lub komitety działające w dziedzinie środowiska. Organizacje uwzględniają wytyczne Komisji w sprawie stosowania najlepszych praktyk w tej dziedzinie. Przedstawiciele pracowników są włączani w ten proces, jeśli zwrócą się z takim wnioskiem.</p>
<p>A.7.3. Świadomość</p> <p>Organizacja powinna zapewnić, aby osoby pracujące pod nadzorem organizacji były świadome:</p> <p>a) polityki środowiskowej;</p> <p>b) znaczących aspektów środowiskowych i związanych z nimi rzeczywistych lub potencjalnych wpływów na środowisko związanych z ich pracą;</p> <p>c) ich wkładu w skuteczność systemu zarządzania środowiskowego, w tym korzyści z poprawy środowiskowych efektów działalności;</p> <p>d) konsekwencji niezgodności z wymaganiami systemu zarządzania środowiskowego, w tym niespełniania zobowiązań dotyczących zgodności.</p>	
<p>A.7.4. Komunikacja</p> <p>A.7.4.1. Postanowienia ogólne</p> <p>Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać proces(-y) potrzebny(-e) do wewnętrznej i zewnętrznej komunikacji istotny(-e) dla systemu zarządzania środowiskowego, w tym:</p> <p>a) co ma być komunikowane;</p> <p>b) kiedy ma być komunikowane;</p> <p>c) z kim należy się komunikować;</p> <p>d) jak należy się komunikować.</p> <p>Ustanawiając procesy komunikacji, organizacja powinna:</p> <ul style="list-style-type: none"> — uwzględnić zobowiązania dotyczące zgodności, — zapewnić, aby przekazywana informacja dotycząca środowiska była spójna z informacją powstającą w ramach systemu zarządzania środowiskowego oraz aby była wiarygodna. 	

▼ M2

CZEŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZEŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>Organizacja powinna odpowiadać na sygnały dotyczące jej systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p>Organizacja powinna, jeśli jest to odpowiednie, przechowywać udokumentowane informacje jako dowód prowadzenia komunikacji.</p> <p>A.7.4.2. Komunikacja wewnętrzna</p> <p>Organizacja powinna:</p> <p>a) przekazywać między różnymi szczeblami i funkcjami wewnątrz organizacji, jeśli jest to odpowiednie, informacje istotne dla systemu zarządzania środowiskowego w tym dotyczące zmian w systemie zarządzania środowiskowego;</p> <p>b) zapewnić, aby jej procesy komunikacji umożliwiały każdej osobie pracującej pod nadzorem organizacji uczestniczyć w ciągłym doskonaleniu.</p>	
<p>A.7.4.3. Komunikacja zewnętrzna</p> <p>Organizacja powinna przekazywać na zewnątrz informacje dotyczące jej systemu zarządzania środowiskowego, jak ustanowiono w procesie (procesach) komunikacji i zgodnie z zobowiązaniami dotyczącymi zgodności.</p>	<p>B.7. Komunikacja</p> <p>1) Organizacje muszą być w stanie wykazać prowadzenie otwartego dialogu ze społeczeństwem oraz innymi zainteresowanymi stronami, w tym społecznością lokalną i klientami, w odniesieniu do wpływu na środowisko ich działań, produktów i usług.</p> <p>2) Aby zapewnić wysoki poziom przejrzystości i budowania zaufania zainteresowanych stron, organizacje zarejestrowane w EMAS ujawniają szczegółowe informacje dotyczące środowiska jak określono w załączniku IV dotyczącym sprawozdawczości w zakresie środowiska.</p>
<p>A.7.5. Udokumentowane informacje</p> <p>A.7.5.1. Postanowienia ogólne</p> <p>System zarządzania środowiskowego w organizacji powinien zawierać:</p> <p>a) udokumentowane informacje wymagane przez niniejszą normę międzynarodową;</p> <p>b) udokumentowane informacje, określone przez organizację jako niezbędne dla skuteczności systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p><i>Uwaga:</i> Zakres udokumentowanych informacji w systemie zarządzania środowiskowego może być różny dla różnych organizacji ze względu na:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wielkość organizacji i rodzaj jej działań, procesów, wyrobów i usług, — konieczność wykazania spełniania zobowiązań dotyczących zgodności, — złożoność procesów i oddziaływań między nimi, — kompetencje osób wykonujących prace pod nadzorem organizacji. 	

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>A.7.5.2. Opracowywanie i aktualizowanie</p> <p>Opracowując i aktualizując udokumentowane informacje, organizacja powinna zapewnić:</p> <ol style="list-style-type: none"> odpowiednią identyfikację i opis (np. tytuł, data, autor lub numer referencyjny); właściwy format (np. język, wersja oprogramowania, grafika) i nośnik (np. papierowy, elektroniczny); przegląd i zatwierdzanie pod kątem przydatności i adekwatności. <p>A.7.5.3. Nadzór nad udokumentowanymi informacjami</p> <p>Udokumentowane informacje wymagane przez system zarządzania środowiskowego i niniejszą normę międzynarodową powinny być nadzorowane, aby zapewnić:</p> <ol style="list-style-type: none"> ich dostępność i przydatność do zastosowania, tam, gdzie są potrzebne i wtedy gdy są potrzebne; ich odpowiednią ochronę (np. przed utratą poufności, niewłaściwym użyciem lub utratą integralności). <p>W celu nadzoru nad udokumentowanymi informacjami organizacja powinna uwzględnić następujące działania, jeżeli ma to zastosowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — dystrybucję, dostęp, wyszukiwanie i wykorzystywanie, — przechowywanie i zabezpieczanie, łącznie z zachowaniem czytelności, — nadzorowanie zmian (np. kontrola wersji), — przechowywanie i likwidację. <p>Udokumentowane informacje pochodzące spoza organizacji, uznane przez nią za niezbędne do planowania i działań operacyjnych systemu zarządzania środowiskowego powinny być zidentyfikowane, jeśli jest to odpowiednie, i nadzorowane.</p> <p><i>Uwaga:</i> Dostęp może oznaczać decyzję dotyczącą zezwolenia jedynie na wgląd do udokumentowanych informacji lub zezwolenie i uprawnienie do wglądu i zmiany udokumentowanych informacji.</p> <p>A.8. Działania operacyjne</p> <p>A.8.1. Planowanie i nadzór nad działaniami operacyjnymi</p> <p>Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć, nadzorować i utrzymywać procesy potrzebne do spełnienia wymagań systemu zarządzania środowiskowego oraz wdrożyć działania określone w 6.1 i 6.2 przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ustanowienie kryteriów operacyjnych dla procesu(-ów), — wdrożenie nadzoru nad procesem(-ami) zgodnie z przyjętymi kryteriami operacyjnymi. <p><i>Uwaga:</i> Środki nadzoru mogą obejmować zabezpieczenia techniczne i procedury. Środki nadzoru powinny być wdrażane zgodnie z określoną hierarchią (np. eliminowanie, zastępowanie, działania administracyjne) i mogą być stosowane pojedynczo lub łącznie.</p> <p>Organizacja powinna nadzorować zaplanowane zmiany oraz dokonać przeglądu następstw niezamierzonych zmian, podejmując działania w celu złagodzenia wszelkich niekorzystnych skutków, jeśli jest to niezbędne.</p> <p>Organizacja powinna zapewnić, aby procesy zlecone na zewnątrz były nadzorowane lub pozostawały pod jej wpływem. Rodzaj i zakres nadzoru lub wpływu zastosowany do tego procesu (tych procesów) powinien być zdefiniowany w ramach systemu zarządzania środowiskowego.</p>	

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>Zgodnie z perspektywą cyklu życia organizacja powinna:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) ustanowić, jeśli jest to odpowiednie, środki nadzoru zapewniające uwzględnienie wymagania (wymagań) środowiskowego(-ych) w procesie projektowania i rozwoju wyrobu lub usługi uwzględniając każdy etap ich cyklu życia; b) określić, w razie potrzeby, wymaganie(-a) środowiskowe stosowane przy zamawianiu wyrobów i usług; c) przekazywać istotne wymaganie(-a) środowiskowe dostawcom zewnętrznym, w tym podwykonawcom; d) rozważyć potrzebę przedstawiania informacji o potencjalnych znaczących wpływach na środowisko; <p>związanych z transportem lub dostawą, użytkowaniem, przetwarzaniem po zakończeniu użytkowania i końcowym unieszkodliwianiem jej wyrobów lub usług.</p> <p>Organizacja powinna utrzymywać udokumentowane informacje w zakresie niezbędnym do uzyskania pewności, że procesy zostały zrealizowane tak, jak zaplanowano.</p> <p>A.8.2. Gotowość i reagowanie na sytuacje awaryjne</p> <p>Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać procesy potrzebne do przygotowania się i reagowania na potencjalne sytuacje awaryjne, zidentyfikowane zgodnie z 6.1.1.</p> <p>Organizacja powinna:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) przygotować sposób reagowania przez zaplanowanie działań służących zapobieganiu lub łagodzeniu niekorzystnych wpływów na środowisko wynikających z sytuacji awaryjnych; b) reagować na zaistniałe sytuacje awaryjne; c) podejmować działania mające na celu zapobieganie sytuacjom awaryjnym lub łagodzenie ich następstw, odpowiednio do rozmiaru sytuacji awaryjnej i jej potencjalnego wpływu na środowisko; d) poddawać planowane sposoby reagowania okresowym testom, jeżeli jest to wykonalne; e) poddawać okresowym przeglądom i korygować proces(-y) oraz planowane sposoby reagowania, w szczególności po zaistnieniu sytuacji awaryjnej lub przeprowadzeniu testów; f) przekazywać właściwym stronom zainteresowanym, w tym osobom pracującym pod nadzorem organizacji, istotne informacje związane z gotowością i reagowaniem na sytuacje awaryjne i, jeśli jest to odpowiednie, prowadzić dla nich szkolenia w tym zakresie. <p>Organizacja powinna utrzymywać udokumentowane informacje w zakresie niezbędnym do uzyskania pewności, że proces(-y) jest (są) realizowany(-e) tak, jak zaplanowano.</p> <p>A.9. Ocena efektów działalności</p> <p>A.9.1. Monitorowanie, pomiary, analiza i ocena</p> <p>A.9.1.1. Postanowienia ogólne</p> <p>Organizacja powinna monitorować, mierzyć, analizować i oceniać środowiskowe efekty swojej działalności.</p> <p>Organizacja powinna określić:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) co należy monitorować i mierzyć; b) metody monitorowania, pomiaru, analizy i oceny, tam gdzie ma to zastosowanie, w celu zapewnienia poprawności wyników; 	

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>c) kryteria, względem których organizacja będzie oceniać środowiskowe efekty swojej działalności oraz odpowiednie wskaźniki;</p> <p>d) kiedy należy monitorować i wykonywać pomiary;</p> <p>e) kiedy należy analizować i oceniać wyniki monitorowania i pomiarów.</p> <p>Organizacja powinna zapewnić, że używa i utrzymuje, wzorcowane lub sprawdzone wyposażenie do monitorowania i pomiarów, jeżeli jest to odpowiednie.</p> <p>Organizacja powinna oceniać środowiskowe efekty swojej działalności i skuteczność systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p>Organizacja powinna przekazywać istotne informacje o środowiskowych efektach swojej działalności, zarówno wewnątrz organizacji, jak i na zewnątrz, jak to wskazano w jej procesie (procesach) komunikacji i zgodnie z zobowiązaniami dotyczącymi zgodności.</p> <p>Organizacja powinna przechowywać odpowiednio udokumentowane informacje jako dowód prowadzenia monitorowania, pomiarów i analizy oraz oceny wyników.</p> <p>A.9.1.2. Ocena zgodności</p> <p>Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać proces(-y) potrzebny(-e) do oceny spełniania zobowiązań dotyczących zgodności.</p> <p>Organizacja powinna:</p> <p>a) określić częstotliwość, z jaką zgodność będzie oceniana;</p> <p>b) oceniać zgodność i w razie potrzeby podejmować działania;</p> <p>c) utrzymywać znajomość i zrozumienie swojego stanu zgodności.</p> <p>Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje jako dowód wyniku(-ów) oceny zgodności.</p> <p>A.9.2. Audyt wewnętrzny</p> <p>A.9.2.1. Postanowienia ogólne</p> <p>Organizacja powinna przeprowadzać audyty wewnętrzne w zaplanowanych odstępach czasu, w celu uzyskania informacji o tym, czy system zarządzania środowiskowego:</p> <p>a) jest zgodny z:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) własnymi wymaganiami organizacji dotyczącymi systemu zarządzania środowiskowego; 2) wymaganiami niniejszej normy międzynarodowej; <p>b) jest skutecznie wdrożony i utrzymywany.</p> <p>A.9.2.2. Program audytów wewnętrznych</p> <p>Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać program(-y) audytów wewnętrznych, w tym określić częstość audytów, metody, zakres odpowiedzialności, wymagania dotyczące planowania oraz raportowania jej audytów wewnętrznych.</p> <p>Ustanawiając program audytów wewnętrznych, organizacja powinna wziąć pod uwagę środowiskowe znaczenie procesów objętych audytami, zmiany mające wpływ na organizację oraz wyniki poprzednich audytów.</p> <p>Organizacja powinna:</p> <p>a) określić kryteria audytu i zakres każdego audytu;</p>	

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>b) wybierać audytorów i prowadzić audyty w sposób zapewniający obiektywność i bezstronność procesu audytu;</p> <p>c) zapewnić przedstawianie wyników audytów właściwym członkom kierownictwa.</p> <p>Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje jako dowód realizacji programu audytów i wyników audytów.</p> <p>A.9.3. Przegląd zarządzania</p> <p>Najwyższe kierownictwo przeprowadza przegląd systemu zarządzania środowiskowego organizacji w zaplanowanych odstępach czasu w celu zapewnienia jego stałej przydatności, adekwatności i skuteczności.</p> <p>Przegląd zarządzania powinien obejmować rozważenie:</p> <p>a) statusu działań podjętych w następstwie wcześniejszych przeglądów zarządzania;</p> <p>b) zmian dotyczących:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) czynników zewnętrznych i wewnętrznych, istotnych dla systemu zarządzania środowiskowego; 2) potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych, w tym zobowiązań dotyczących zgodności; 3) jej znaczących aspektów środowiskowych; 4) ryzyk i szans; <p>c) stopnia, w jakim osiągnięto cele środowiskowe;</p> <p>d) informacji o środowiskowych efektach działalności organizacji, w tym o trendach w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) niezgodności i działań korygujących; 2) wyników monitorowania i pomiarów; 3) spełniania zobowiązań dotyczących zgodności; 4) wyników audytów; <p>e) adekwatności zasobów;</p> <p>f) istotnych informacji przekazywanych przez zainteresowane strony, w tym skarg;</p> <p>g) możliwości ciągłego doskonalenia.</p> <p>Dane wyjściowe z przeglądu zarządzania powinny zawierać:</p> <ul style="list-style-type: none"> — wnioski dotyczące stałej przydatności, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania środowiskowego, — decyzje związane z możliwościami ciągłego doskonalenia, — decyzje związane z wszelkimi potrzebami zmian w systemie zarządzania środowiskowego, w tym dotyczącymi zasobów, — działania, podejmowane w razie potrzeby, jeśli cele środowiskowe nie zostały osiągnięte, — możliwości poprawy integracji systemu zarządzania środowiskowego z innymi procesami biznesowymi, jeśli to niezbędne, 	

▼ M2

CZĘŚĆ A Wymogi dotyczące systemu zarządzania środowiskowego na mocy EN ISO 14001:2015	CZĘŚĆ B Dodatkowe wymogi dotyczące organizacji wdrażających EMAS
<p>— wszelkie implikacje dla strategicznego kierunku organizacji.</p> <p>Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje jako dowód wyników przeglądów zarządzania.</p> <p>A.10. Doskonalenie</p> <p>A.10.1. Postanowienia ogólne</p> <p>Organizacja powinna określić możliwości doskonalenia (zob. 9.1, 9.2 i 9.3) oraz wdrożyć niezbędne działania, aby osiągnąć zamierzone wyniki swojego systemu zarządzania środowiskowego.</p> <p>A.10.2. Niezgodności i działania korygujące</p> <p>W sytuacji wystąpienia niezgodności organizacja powinna:</p> <p>a) zareagować na niezgodność i, jeżeli ma to zastosowanie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podjąć działania mające na celu jej nadzorowanie i skorygowanie; 2) zająć się następstwami, w tym łagodzeniem niekorzystnych wpływów na środowisko; <p>b) ocenić potrzebę działań eliminujących przyczyny niezgodności, w celu uniknięcia jej ponownego wystąpienia w tym samym lub innym miejscu, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dokonanie przeglądu niezgodności; 2) ustalenie przyczyn niezgodności; 3) ustalenie, czy występują lub czy mogłyby wystąpić podobne niezgodności; <p>c) wdrożyć wszelkie niezbędne działania;</p> <p>d) dokonać przeglądu skuteczności wszelkich podjętych działań korygujących;</p> <p>e) wprowadzić zmiany w systemie zarządzania środowiskowego, jeśli są konieczne.</p> <p>Działania korygujące powinny być odpowiednie do znaczenia skutków stwierdzonych niezgodności, w tym do ich wpływu(-ów) na środowisko.</p> <p>Organizacja powinna przechowywać udokumentowane informacje jako dowód:</p> <p>— charakteru niezgodności i wszelkich podjętych w ich następstwie działań;</p> <p>— wyników każdego podjętego działania korygującego.</p> <p>A.10.3. Ciągłe doskonalenie</p> <p>Organizacja powinna ciągle doskonalić przydatność, adekwatność i skuteczność systemu zarządzania środowiskowego, aby poprawiać środowiskowe efekty działalności.</p>	
<p>(¹) Wykorzystania tekstu normy krajowej w niniejszym załączniku dokonano za zgodą CEN. Pełny tekst krajowej normy można nabyć w krajowych instytucjach normalizacyjnych, których wykaz zamieszczono na oficjalnej stronie internetowej CEN. Jakikolwiek wykorzystanie treści niniejszego załącznika w celach komercyjnych jest zabronione.</p>	

▼ **M2***ZAŁĄCZNIK III***WEWNĘTRZNY AUDYT ŚRODOWISKOWY****1. Program audytu i częstotliwość audytu***1.1. Program audytu*

Program audytu zapewnia dostarczanie kierownictwu organizacji informacji potrzebnych mu do dokonywania przeglądu efektów działalności środowiskowej organizacji i skuteczności systemu zarządzania środowiskowego, oraz do wykazania, że są one pod kontrolą.

1.2. Cele programu audytu

Cele obejmują w szczególności ocenę istniejących systemów zarządzania oraz ocenę zgodności z polityką i programem organizacji, z uwzględnieniem zgodności ze stosownymi wymogami prawnymi i innymi wymogami z zakresu ochrony środowiska.

1.3. Zakres programu audytu

Jasno określa się ogólny zakres poszczególnych audytów, lub, w stosownych przypadkach, każdego etapu cyklu audytu, oraz wyraźnie wskazuje:

- 1) obszary tematyczne objęte audytem;
- 2) działania, które mają zostać objęte audytem;
- 3) kryteria środowiskowe, które mają być uwzględnione;
- 4) okres objęty audytem.

Audyt środowiskowy obejmuje ocenę danych faktograficznych niezbędnych do oceny efektów działalności środowiskowej.

1.4. Częstotliwość audytu

Audyt lub cykl audytu, obejmujące wszystkie działania organizacji, zostają zakończone, stosownie do okoliczności, w odstępach czasu nie dłuższych niż trzy lata lub cztery lata, jeżeli ma zastosowanie odstępstwo określone w art. 7. Częstotliwość audytów dla każdego działania różni się w zależności od:

- 1) charakteru, skali i złożoności działalności;
- 2) znaczenia powiązanych wpływów na środowisko;
- 3) wagi i pilności problemów wykrytych w trakcie wcześniejszych audytów, oraz
- 4) historii problemów związanych ze środowiskiem.

Bardziej złożone działania o bardziej znaczącym wpływie na środowisko są częściej poddawane audytowi.

Organizacja przeprowadza audyty co najmniej raz w roku, gdyż pomaga to w wykazaniu jej kierownictwu i weryfikatorowi środowiskowemu, że organizacja kontroluje swoje znaczące aspekty środowiskowe.

Organizacja przeprowadza audyty w odniesieniu do:

- 1) efektów działalności środowiskowej organizacji; oraz
- 2) przestrzegania przez organizację mających zastosowanie wymogów prawnych dotyczących środowiska.

▼ M2**2. Działania w ramach audytu**

Działania w ramach audytu obejmują rozmowy z personelem dotyczące efektów działalności środowiskowej, inspekcję warunków działania i sprzętu oraz przegląd rejestrów, pisemnych procedur i innych stosownych dokumentów. Działania te prowadzi się w celu dokonania oceny efektów działalności środowiskowej w odniesieniu do działania podlegającego kontroli w celu ustalenia, czy spełnia ono mające zastosowanie normy, przepisy lub cele i zadania środowiskowe. Działania mają także na celu ustalenie, czy stosowany system zarządzania zobowiązaniami w odniesieniu do środowiska jest skuteczny i odpowiedni, i będą w związku z tym obejmować między innymi stosowanie wrywkowych kontroli na miejscu dotyczących zgodności z tymi kryteriami w celu oceny skuteczności całego systemu zarządzania.

W procesie audytu uwzględnia się w szczególności następujące etapy:

- 1) zrozumienie systemów zarządzania;
- 2) ocenę mocnych i słabych stron systemów zarządzania;
- 3) gromadzenie dowodów w celu wykazania słabych i mocnych stron systemu zarządzania;
- 4) ocenę ustaleń audytu;
- 5) przygotowanie wniosków z audytu;
- 6) sporządzenie sprawozdania z ustaleń i wniosków z audytu.

3. Sporządzenie sprawozdania z ustaleń i wniosków z audytu.

Podstawowe cele pisemnego sprawozdania z audytu są następujące:

- 1) udokumentowanie zakresu audytu;
- 2) dostarczenie kierownictwu informacji na temat stanu zgodności z polityką środowiskową danej organizacji oraz postępów organizacji w dziedzinie ochrony środowiska;
- 3) dostarczenie kierownictwu informacji o stanie zgodności z wymogami prawnymi i innymi wymogami w zakresie środowiska oraz na temat środków podjętych w celu zapewnienia, aby zgodność tę można było wykazać;
- 4) dostarczenie kierownictwu informacji na temat skuteczności i rzetelności środków podjętych w celu monitorowania i łagodzenia wpływu organizacji na środowisko;
- 5) w stosownych przypadkach, wskazanie potrzeby podjęcia działań naprawczych.

Pisemne sprawozdanie z audytu zawiera informacje niezbędne do spełnienia tych celów.

▼ **M3***ZALĄCZNIK IV***SPRAWOZDAWCZOŚĆ W ZAKRESIE ŚRODOWISKA****A. Wprowadzenie**

Informacje o środowisku przedstawiane są w sposób jasny i spójny i powinny być dostępne w formie elektronicznej. Organizacja określa najlepszy sposób udostępnienia tych informacji zainteresowanym stronom w sposób przyjazny dla użytkownika.

B. Deklaracja środowiskowa

Deklaracja środowiskowa zawiera co najmniej określone poniżej elementy i spełnia następujące minimalne wymogi:

- a) streszczenie działalności, produktów i usług organizacji oraz jej związków z wszelkimi organizacjami macierzystymi, w stosownych przypadkach, a także jasny i jednoznaczny opis zakresu rejestracji w EMAS zawierający wykaz obiektów objętych rejestracją;
- b) politykę środowiskową i krótki opis struktury zarządzania wspierającej system zarządzania środowiskowego organizacji;
- c) opis wszystkich znaczących bezpośrednich i pośrednich aspektów środowiskowych, powodujących znaczący wpływ organizacji na środowisko, krótki opis podejścia zastosowanego w celu określenia ich znaczenia oraz wyjaśnienia dotyczące charakteru wpływu w odniesieniu do tych aspektów;
- d) opis celów i zadań środowiskowych w odniesieniu do znaczących aspektów środowiskowych i wpływu na środowisko;
- e) opis wdrożonych lub planowanych działań w celu poprawy efektów działalności środowiskowej, osiągnięcia celów i realizacji zadań oraz zapewnienia zgodności z wymogami prawnymi dotyczącymi środowiska.

Jeżeli są dostępne, należy odnieść się do odpowiednich najlepszych praktyk zarządzania środowiskowego przedstawionych w sektorowych dokumentach referencyjnych, o których mowa w art. 46;

- f) streszczenie dostępnych danych dotyczących efektów działalności środowiskowej organizacji w odniesieniu do znaczącego wpływu organizacji na środowisko.

Sprawozdawczość obejmuje zarówno główne wskaźniki efektywności środowiskowej, jak i szczegółowe wskaźniki efektywności środowiskowej określone w sekcji C. Jeżeli istnieją określone cele i zadania środowiskowe, należy zgłosić odpowiednie dane;

- g) odniesienie do mających zastosowanie przepisów prawnych, które mają zostać uwzględnione przez organizację w celu zapewnienia zgodności z wymogami prawnymi odnoszącymi się do środowiska i deklarację dotyczącą zgodności z prawem;
- h) potwierdzenie dotyczące wymagań określonych w art. 25 ust. 8 oraz nazwisko i numer akredytacji lub licencji weryfikatora środowiskowego oraz datę walidacji. zamiennie można użyć deklaracji, o której mowa w załączniku VII, podpisanej przez weryfikatora środowiskowego.

Uaktualniona deklaracja środowiskowa zawiera co najmniej elementy określone w lit. e)–h) i spełnia minimalne wymogi określone tych literach.

▼ **M3**

Organizacje mogą podjąć decyzję o uwzględnieniu w swojej deklaracji środowiskowej dodatkowych informacji faktycznych dotyczących działalności, produktów i usług organizacji lub ich zgodności z określonymi wymogami. Wszystkie informacje zawarte w deklaracji środowiskowej są walidowane przez weryfikatora środowiskowego.

Deklaracja środowiskowa może być włączona do innych dokumentów sprawozdawczych organizacji (np. sprawozdań dotyczących zarządzania, zrównoważonego rozwoju czy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw). Jeżeli jest ona włączona do takich dokumentów sprawozdawczych, dokonuje się wyraźnego rozróżnienia między zwalidowanymi i niezwalidowanymi informacjami. Deklaracja środowiskowa jest wyraźnie oznaczona (np. za pomocą logo EMAS), a dokument zawiera krótkie wyjaśnienie procesu walidacji w związku z EMAS.

C. Sprawozdania w oparciu o wskaźniki efektywności środowiskowej i informacje jakościowe

1. *Wprowadzenie*

Zarówno w deklaracji środowiskowej, jak i w zaktualizowanej deklaracji środowiskowej, organizacje podają swoje istotne bezpośrednie i pośrednie aspekty środowiskowe przy wykorzystaniu głównych wskaźników efektywności środowiskowej i szczegółowych wskaźników efektywności środowiskowej określonych poniżej. W przypadku gdy nie są dostępne dane ilościowe, organizacje podają informacje jakościowe, jak opisano w pkt 4.

Sprawozdawczość dostarcza dane dotyczące rzeczywistego wkładu/wpływu. Jeżeli ujawnienie miałoby negatywny wpływ na poufność informacji handlowych lub przemysłowych organizacji, w przypadku gdy taką poufność przewiduje prawo krajowe lub wspólnotowe w celu ochrony uzasadnionego interesu gospodarczego, organizacja ta może indeksować te informacje w swojej sprawozdawczości, np.: poprzez ustanowienie roku bazowego (o indeksie 100), od którego podawałaby zmiany rzeczywistego wkładu/wpływu.

Wskaźniki te:

- a) przedstawiają dokładną ocenę efektów działalności środowiskowej organizacji;
- b) są zrozumiałe i jednoznaczne;
- c) umożliwiają porównanie poszczególnych lat w celu dokonania oceny, czy nastąpiła poprawa efektów działalności środowiskowej organizacji; aby umożliwić to porównanie, sprawozdawczość obejmuje co najmniej 3 lata działalności, pod warunkiem że dostępne są dane;
- d) umożliwiają porównanie z, odpowiednio, sektorowymi, krajowymi lub regionalnymi punktami odniesienia;
- e) umożliwiają porównanie ze stosownymi wymaganiami prawnymi.

W tym celu organizacja musi pokrótce określić zakres (w tym ograniczenia organizacyjne i materialne, możliwości zastosowania systemu i metodę obliczeniową) objęty każdym wskaźnikiem.

▼ **M3**2. *Główne wskaźniki efektywności środowiskowej*

a) Główne wskaźniki dotyczą efektywności w następujących kluczowych obszarach środowiskowych:

- (i) energia;
- (ii) materiał;
- (iii) woda;
- (iv) odpady;
- (v) użytkowanie gruntów w odniesieniu do różnorodności biologicznej; oraz
- (vi) emisje.

Sprawozdawczość na temat głównych wskaźników efektywności środowiskowej jest obowiązkowa. Organizacja może jednak ocenić przydatność tych wskaźników w kontekście jej znaczących aspektów środowiskowych i wpływu na środowisko. W przypadku gdy organizacja dojdzie do wniosku, że jeden lub większa liczba głównych wskaźników nie mają znaczenia dla jej znaczących aspektów środowiskowych i wpływu na środowisko, może ona nie uwzględniać tych wskaźników w swojej sprawozdawczości. W takim przypadku organizacja powinna zawrzeć w swojej deklaracji środowiskowej jasne i uzasadnione wyjaśnienie takiej decyzji.

b) Każdy główny wskaźnik składa się z:

- (i) liczby A wskazującej całkowity roczny wkład/wpływ w danym obszarze;
- (ii) liczby B wskazującej roczne wartości odniesienia przedstawiające działalność danej organizacji; oraz
- (iii) liczby R wskazującej stosunek A/B.

Każda organizacja podaje wszystkie 3 elementy dla każdego wskaźnika.

c) Liczba A wskazująca całkowity roczny wkład/wpływ w danym obszarze podawana jest w następujący sposób:

- (i) w przypadku energii
  - „całkowite bezpośrednie zużycie energii” odpowiadające całkowitej rocznej ilości energii zużytej przez organizację,
  - „całkowite zużycie energii odnawialnej” odpowiadające całkowitej rocznej ilości energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii, zużytej przez organizację,
  - „całkowita produkcja energii odnawialnej” odpowiadająca całkowitej rocznej ilości energii wytworzonej przez organizację z odnawialnych źródeł energii.

Ten ostatni element jest podawany jedynie w przypadku gdy całkowita energia wytworzona przez organizację z odnawialnych źródeł energii znacznie przekracza całkowitą energię ze źródeł odnawialnych zużywaną przez organizację lub w przypadku gdy energia odnawialna wytwarzana przez organizację nie została zużyta przez organizację.

▼ **M3**

Jeżeli wykorzystywane są różne rodzaje energii lub, w przypadku wytwarzanej energii ze źródeł odnawialnych (takiej jak energia elektryczna, ciepło, paliwa lub inne) informacje na temat ich rocznego zużycia lub produkcji powinny być podawane osobno, w zależności od przypadku.

Energia powinna preferencyjnie być wyrażona w kWh, MWh, GJ lub innych wskaźnikach zwyczajowo stosowanych do zgłaszania rodzaju zużytej lub wytworzonej energii.

(ii) w przypadku materiałów

— „roczny przepływ masy kluczowych używanych materiałów” (z wyjątkiem nośników energii i wody), preferencyjnie wyrażony w jednostkach masy (np. w kilogramach lub tonach) lub objętości (np. m³) lub innych wskaźnikach zazwyczaj stosowanych w tym sektorze.

W przypadku stosowania różnych rodzajów materiałów ich roczny przepływ masy powinien być podawany oddzielnie, w zależności od przypadku.

(iii) w przypadku wody

— „całkowite roczne zużycie wody” wyrażone w jednostkach objętości (np. litrach lub m³),

(iv) w przypadku odpadów

— „całkowita roczna ilość wytwarzanych odpadów”, w podziale na rodzaje, preferencyjnie wyrażona w jednostkach masy (np. w kilogramach lub tonach) lub objętości (np. m³) lub w innych wskaźnikach zazwyczaj stosowanych w tym sektorze.

— „całkowita roczna ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych” preferencyjnie wyrażona w jednostkach masy (np. w kilogramach lub tonach) lub m³ lub w innych wskaźnikach zazwyczaj stosowanych w tym sektorze,

(v) w przypadku użytkowania gruntów w odniesieniu do różnorodności biologicznej

— formy użytkowania gruntów w odniesieniu do różnorodności biologicznej, wyrażone w jednostkach powierzchni (np. m² lub ha):

- całkowite użytkowanie gruntów,
- całkowite powierzchnie nieprzepuszczalne,
- całkowity obszar ukierunkowany na naturę w danym obiekcie,
- całkowity obszar ukierunkowany na naturę poza danym obiektem.

„Obszar ukierunkowany na naturę” to obszar przeznaczony przede wszystkim do celów ochrony lub odnawiania natury. Obszary ukierunkowane na naturę mogą znajdować się w obiekcie i obejmują dach, elewację zewnętrzną, systemy odwadniania lub inne elementy, które zostały zaprojektowane, lub są zagospodarowywane w celu wspierania różnorodności biologicznej. Obszary ukierunkowane na naturę mogą również znajdować się poza obiektem organizacji, pod warunkiem że dany obszar jest jej własnością lub jest zarządzany przez organizację i jest głównie przeznaczony na wspieranie różnorodności biologicznej. Można również opisać obszary współzarządzane przeznaczone na wspieranie różnorodności biologicznej, pod warunkiem że zakres współzarządzania jest jasno określony.

▼ **M3**

„Powierzchnia nieprzepuszczalna” oznacza każdy obszar, na którym pierwotne pokrycie gleby zostało przykryte (np. drogi), powodując, że stał się on nieprzepuszczalny. Ta nieprzepuszczalność może mieć wpływ na środowisko.

(vi) w przypadku emisji

— „całkowita roczna emisja gazów cieplarnianych”, obejmująca przynajmniej emisje CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, NF₃ i SF₆, wyrażone w tonach ekwiwalentu CO₂

Organizacja powinna rozważyć zgłaszanie swoich emisji gazów cieplarnianych zgodnie z ustaloną metodologią, taką jak protokół dotyczący emisji gazów cieplarnianych.

— „całkowita roczna emisja do powietrza”, obejmująca przynajmniej emisje SO₂, NO_x i PM, wyrażone w kilogramach lub tonach

d) Liczba B wskazująca roczną wartość odniesienia dla działalności danej organizacji jest wybierana i podawana w oparciu o następujące wymagania:

Liczba B:

- (i) jest zrozumiała;
- (ii) jest liczbą, która najlepiej odzwierciedla całkowitą roczną działalność organizacji;
- (iii) pozwala na prawidłowy opis efektywności środowiskowej organizacji, z uwzględnieniem specyfiki i działalności organizacji;
- (iv) jest wspólną wartością odniesienia dla sektora, w którym funkcjonuje organizacja, taką jak np.:
  - całkowity roczny wynik,
  - liczba zatrudnionych ogółem,
  - całkowita liczba noclegów,
  - całkowita liczba mieszkańców na danym obszarze (w przypadku organów administracji publicznej),
  - tony przetworzonych odpadów (dla organizacji działających w sektorze gospodarki odpadami),
  - całkowita wyprodukowana energia (dla organizacji działających w sektorze produkcji energii);
- (v) zapewnia porównywalność przekazywanych wskaźników na przestrzeni czasu. Po zdefiniowaniu liczby B stosuje się w przyszłych deklaracjach środowiskowych.

Zmianę liczby B wyjaśnia się w deklaracji środowiskowej. W przypadku zmiany liczby B organizacja gwarantuje, że można ją porównać na przestrzeni przynajmniej 3 lat, poprzez przeliczenie wskaźników w odniesieniu do poprzednich lat zgodnie z nowo zdefiniowaną liczbą B.

▼ **M3**3. *Szczegółowe wskaźniki efektywności środowiskowej*

Każda organizacja składa co roku raport na temat efektów swojej działalności środowiskowej, odnosząc się do istotnych bezpośrednich i pośrednich aspektów środowiskowych i wpływu na środowisko, które są związane z jej główną działalnością gospodarczą, dających się zmierzyć i sprawdzić, oraz które nie są już objęte głównymi wskaźnikami.

Sprawozdania na temat tych wskaźników należy składać zgodnie z wymogami określonymi we wstępie do niniejszej sekcji.

W stosownych przypadkach organizacja uwzględnia sektorowe dokumenty referencyjne, o których mowa w art. 46, w celu ułatwienia identyfikacji właściwych sektorowych wskaźników.

4. *Sprawozdania na temat znaczących aspektów środowiskowych w oparciu o informacje jakościowe*

W przypadku gdy nie są dostępne dane ilościowe pozwalające na złożenie sprawozdania w sprawie znaczących bezpośrednich lub pośrednich aspektów środowiskowych, organizacje podają swoje wyniki na podstawie informacji jakościowych.

D. Odpowiedzialność na poziomie lokalnym

Organizacje zarejestrowane w systemie EMAS mogą zdecydować się na przygotowanie jednego zbiorczego oświadczenia o środowisku, obejmującego pewną liczbę różnych lokalizacji geograficznych.

W związku z tym, że celem systemu EMAS jest zapewnienie odpowiedzialności na poziomie lokalnym, organizacje zapewniają, aby znaczący wpływ każdego obiektu na środowisko był wyraźnie zidentyfikowany i zgłoszony we wspólnej deklaracji środowiskowej.

E. Publiczna dostępność

Organizacja zapewnia, że jest w stanie wykazać weryfikatorowi środowiskowemu, że każda osoba zainteresowana efektami działalności środowiskowej organizacji ma łatwy i swobodny dostęp do informacji wymaganych na podstawie sekcji B i C. Aby zapewnić taką przejrzystość deklaracja środowiskowa powinna być dostępna publicznie na stronie internetowej organizacji.

Organizacja zapewnia, że informacje na temat poszczególnych obiektów lub organizacji są publikowane w języku urzędowym (językach urzędowych) państwa członkowskiego lub kraju trzeciego, w których znajduje się obiekt lub organizacja.

Ponadto w przypadku wspólnej deklaracji środowiskowej organizacja zapewnia, aby (do celów rejestracji), informacje te były dostępne w języku urzędowym (językach urzędowych) państwa członkowskiego, w którym organizacja jest zarejestrowana lub w jednym z języków (językach) urzędowych Unii uzgodnionych (uzgodnionymi) z właściwym organem odpowiedzialnym za rejestrację.

Deklaracja środowiskowa może być również udostępniona w dodatkowych językach, pod warunkiem że treść przetłumaczonego dokumentu jest zgodna z treścią oryginału deklaracji środowiskowej zwalidowanej przez weryfikatora środowiskowego oraz że podano na nim, że jest to tłumaczenie zwalidowanego dokumentu.

▼ B

ZAŁĄCZNIK V

LOGO EMAS

▼ M1

1. Logo można wykorzystywać w każdym z 24 języków pod warunkiem zastosowania następujących sformułowań:

język bułgarski:	„Проверено управление по околна среда”
język czeski:	„Ověřený systém environmentálního řízení”
język chorwacki:	„Verificirani sustav upravljanja okolišem”
język duński:	„Verificeret miljøledelse”
język niderlandzki:	„Geverifieerd milieuzorgsysteem”
język angielski:	„Verified environmental management”
język estoński:	„Tõendatud keskkonnajuhtimine”
język fiński:	„Todennettu ympäristöasioiden hallinta”
język francuski:	„Management environnemental vérifié”
język niemiecki:	„Geprüftes Umweltmanagement”
język grecki:	„επιθεωρημένη περιβαλλοντική διαχείριση”
język węgierski:	„Hitelesített környezetvédelmi vezetési rendszer”
język włoski:	„Gestione ambientale verificata”
język irlandzki:	„Bainistíocht comhshaoil fíoraithe”
język łotewski:	„Verificēta vides pārvaldība”
język litewski:	„Įvertinta aplinkosaugos vadyba”
język maltański:	„Immaniggjar Ambjentali Verifikat”
język polski:	„Zweryfikowany system zarządzania środowiskowego”
język portugalski:	„Gestão ambiental verificada”
język rumuński:	„Management de mediu verificat”
język słowacki:	„Overené environmentálne manažérstvo”
język słoweński:	„Preverjen sistem ravnanja z okoljem”
język hiszpański:	„Gestión medioambiental verificada”
język szwedzki:	„Verifierat miljöledningssystem”

▼B

2. Logo używa się:

- w trzech kolorach (Pantone nr 355 Green; Pantone nr 109 Yellow; Pantone nr 286 Blue),
- w kolorze czarnym,
- w kolorze białym, lub
- w odcieniach szarości.

ZAŁĄCZNIK VI

INFORMACJE WYMAGANE DO REJESTRACJI

(informacje, które mają być podane w stosownych przypadkach)

1. ORGANIZACJA

Nazwa	.....
Adres	.....
Miasto	.....
Kod pocztowy	.....
Kraj/kraj związkowy/region/wspólnota autonomiczna	.....
Osoba wyznaczona do kontaktów	.....
Telefon	.....
Faks	.....
E-mail	.....
Strona internetowa	.....
Publiczny dostęp do deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej:	
a) w formie wydrukowanego dokumentu	.....
b) w formie elektronicznej	.....
Numer rejestracji	.....
Data rejestracji	.....
Data zawieszenia rejestracji	.....
Data usunięcia rejestracji	.....
Termin następnej deklaracji środowiskowej	.....
Termin następnej zaktualizowanej deklaracji środowiskowej	.....
Wniosek o odstępstwo zgodnie z art. 7 TAK – NIE	.....
Kod rodzaju działalności według NACE	.....
Liczba zatrudnionych	...
Obrót lub roczny bilans	.....
2. OBIEKT	
Nazwa	.....
Adres	.....
Kod pocztowy	.....
Miasto	.....
Kraj/kraj związkowy/region/wspólnota autonomiczna	.....

▼B

Osoba wyznaczona do kontaktów	.....
Telefon	.....
Faks	.....
E-mail	.....
Strona internetowa	.....
Publiczny dostęp do deklaracji środowiskowej lub zaktualizowanej deklaracji środowiskowej:	
a) w formie wydrukowanego dokumentu	.....
b) w formie elektronicznej	.....
Numer rejestracji	.....
Data rejestracji	.....
Data zawieszenia rejestracji	.....
Data usunięcia rejestracji	.....
Termin następnej deklaracji środowiskowej	.....
Termin następnej zaktualizowanej deklaracji środowiskowej	.....
Wniosek o odstępstwo zgodnie z art. 7 TAK – NIE	.....
Kod rodzaju działalności według NACE	.....
Liczba zatrudnionych	.....
Obrót lub roczny bilans	.....
3. WERYFIKATOR ŚRODOWISKOWY	
Nazwisko weryfikatora środowiskowego	.....
Adres	.....
Kod pocztowy	.....
Miasto	.....
Kraj/kraj związkowy/region/wspólnota autono- miczna	.....
Telefon	.....
Faks	.....
E-mail	.....
Numer akredytacji lub licencji	.....
Zakres akredytacji lub licencji (kody NACE)	.....
Jednostka akredytująca lub licencjonująca	.....
Sporządzono w ... dnia .../.../20 r.	.....
Podpis przedstawiciela organizacji	.....

ZAŁĄCZNIK VII

OŚWIADCZENIE WERYFIKATORA ŚRODOWISKOWEGO W SPRAWIE CZYNNOŚCI WERYFIKACYJNYCH I WALIDACYJNYCH

..... (nazwisko),

o numerze rejestracji weryfikatora środowiskowego EMAS .....

akredytowany(-a) lub licencjonowany(-a) w odniesieniu do zakresu .....
(kod NACE)

oświadcza, że przeprowadził(-a) weryfikację, czy obiekt(-y) lub cała organizacja, o których mowa w deklaracji środowiskowej/uaktualnionej deklaracji środowiskowej (*) organizacji ..... (nazwa)

o numerze rejestracji (jeśli jest dostępny) .....

spełnia wszystkie wymogi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. dotyczące dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS).

Podpisując niniejszą deklarację oświadczam, że:

- weryfikacja i walidacja zostały przeprowadzone w pełnej zgodności z wymogami rozporządzenia (WE) nr 1221/2009,
- wyniki weryfikacji i walidacji potwierdzają, że nie ma dowodów na brak zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska,
- dane i informacje zawarte w deklaracji środowiskowej/zaktualizowanej deklaracji środowiskowej (*) organizacji/obiektu (*) dają rzetelny, wiarygodny i prawdziwy obraz całej działalności organizacji/obiektu (*) w zakresie podanym w deklaracji środowiskowej.

Niniejszy dokument nie jest równoważny z rejestracją w EMAS. Rejestracja w EMAS może być dokonana wyłącznie przez organ właściwy na mocy rozporządzenia (WE) nr 1221/2009. Niniejszego dokumentu nie należy wykorzystywać jako oddzielnej informacji udostępnianej do wiadomości publicznej.

Sporządzono w ... dnia .../.../20.. r.

Podpis

.....
(*) niepotrzebne skreślić.

ZALĄCZNIK VIII

TABELA KORELACJI

Rozporządzenie (WE) nr 761/2001	Niniejsze rozporządzenie
art. 1 ust. 1	art. 1
art. 1 ust. 2 lit. a)	—
art. 1 ust. 2 lit. b)	—
art. 1 ust. 2 lit. c)	—
art. 1 ust. 2 lit. d)	—
art. 2 lit. a)	art. 2 ust. 1
art. 2 lit. b)	—
art. 2 lit. c)	art. 2 ust. 2
art. 2 lit. d)	—
art. 2 lit. e)	art. 2 ust. 9
art. 2 lit. f)	art. 2 ust. 4
art. 2 lit. g)	art. 2 ust. 8
art. 2 lit. h)	art. 2 ust. 10
art. 2 lit. i)	art. 2 ust. 11
art. 2 lit. j)	art. 2 ust. 12
art. 2 lit. k)	art. 2 ust. 13
art. 2 lit. l)	art. 2 ust. 16
art. 2 lit. l) ppkt (i)	—
art. 2 lit. l) ppkt (ii)	—
art. 2 lit. m)	—
art. 2 lit. n)	art. 2 ust. 17
art. 2 lit. o)	art. 2 ust. 18
art. 2 lit. p)	—
art. 2 lit. q)	art. 2 ust. 20
art. 2 lit. r)	—
art. 2 lit. s) akapit pierwszy	art. 2 ust. 21
art. 2 lit. s) akapit drugi	—
art. 2 lit. t)	art. 2 ust. 22
art. 2 lit. u)	—
art. 3 ust. 1	—

▼B

Rozporządzenie (WE) nr 761/2001	Niniejsze rozporządzenie
art. 3 ust. 2 lit. a) akapit pierwszy	art. 4 ust. 1 lit. a) i b)
art. 3 ust. 2 lit. a) akapit drugi	art. 4 ust. 3
art. 3 ust. 2 lit. b)	art. 4 ust. 1 lit. c)
art. 3 ust. 2 lit. c)	art. 4 ust. 1 lit. d)
art. 3 ust. 2 lit. d)	art. 4 ust. 5
art. 3 ust. 2 lit. e)	art. 5 ust. 2 akapit pierwszy; art. 6 ust. 3
art. 3 ust. 3 lit. a)	art. 6 ust. 1 lit. a)
art. 3 ust. 3 lit. b) zdanie pierwsze	art. 6 ust. 1 lit. b) i c)
art. 3 ust. 3 lit. b) zdanie drugie	art. 7 ust. 1
art. 4 ust. 1	—
art. 4 ust. 2	art. 51 ust. 2
art. 4 ust. 3	—
art. 4 ust. 4	—
art. 4 ust. 5 zdanie pierwsze	art. 25 ust. 10 akapit pierwszy
art. 4 ust. 5 zdanie drugie	art. 25 ust. 10 akapit drugi zdanie drugie
art. 4 ust. 6	art. 41
art. 4 ust. 7	—
art. 4 ust. 8 akapit pierwszy	art. 30 ust. 1
art. 4 ust. 8 akapit drugi	art. 30 ust. 3 i 5
art. 4 ust. 8 akapit trzeci zdanie pierwsze i drugie	art. 31 ust. 1
art. 4 ust. 8 akapit trzeci zdanie ostatnie	art. 31 ust. 2
art. 5 ust. 1	art. 11 ust. 1 akapit pierwszy
art. 5 ust. 2	art. 11 ust. 3
art. 5 ust. 3 zdanie pierwsze	art. 12 ust. 1
art. 5 ust. 3 zdanie drugie tiret pierwsze	art. 12 ust. 1 lit. a)
art. 5 ust. 3 zdanie drugie tiret drugie	art. 12 ust. 1 lit. b)
art. 5 ust. 4	art. 11 ust. 1 akapit drugi i trzeci

▼B

Rozporządzenie (WE) nr 761/2001	Niniejsze rozporządzenie
art. 5 ust. 5 zdanie pierwsze	art. 16 ust. 1
art. 5 ust. 5 zdanie drugie	art. 16 ust. 3 zdanie pierwsze
art. 5 ust. 5 zdanie trzecie	art. 17 ust. 1
art. 5 ust. 5 zdanie czwarte	art. 16 ust. 3 akapit drugi oraz art. 16 ust. 4 akapit drugi
art. 6 ust. 1	art. 13 ust. 1
art. 6 ust. 1 tiret pierwsze	art. 13 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. a)
art. 6 ust. 1 tiret drugie	art. 13 ust. 2 lit. a) i art. 5 ust. 2 lit. c)
art. 6 ust. 1 tiret trzecie	art. 13 ust. 2 lit. f) i art. 5 ust. 2 lit. d)
art. 6 ust. 1 tiret czwarte	art. 13 ust. 2 lit. c)
art. 6 ust. 1 akapit drugi	art. 13 ust. 2 zdanie pierwsze
art. 6 ust. 2	art. 15 ust. 3
art. 6 ust. 3 tiret pierwsze	art. 15 ust. 3 lit. a)
art. 6 ust. 3 tiret drugie	art. 15 ust. 3 lit. b)
art. 6 ust. 3 tiret trzecie	—
art. 6 ust. 3 zdanie ostatnie	art. 15 ust. 8
art. 6 ust. 4 akapit pierwszy	art. 15 ust. 2
art. 6 ust. 4 akapit drugi	art. 15 ust. 4
art. 6 ust. 5 zdanie pierwsze	art. 15 ust. 6
art. 6 ust. 5 zdanie drugie	art. 15 ust. 8 i 9
art. 6 ust. 6	art. 15 ust. 10
art. 7 ust. 1	art. 28 ust. 8
art. 7 ust. 2 zdanie pierwsze	art. 12 ust. 2
art. 7 ust. 2 zdanie drugie	art. 12 ust. 3
art. 7 ust. 3	art. 42 ust. 2 lit. a)
art. 8 ust. 1 zdanie pierwsze	art. 10 ust. 1
art. 8 ust. 1 zdanie drugie	art. 10 ust. 2
art. 8 ust. 2	—
art. 8 ust. 3 akapit pierwszy	art. 10 ust. 4
art. 8 ust. 3 akapit drugi	—
art. 9 ust. 1 zdanie wprowadzające	art. 4 ust. 3

▼B

Rozporządzenie (WE) nr 761/2001	Niniejsze rozporządzenie
art. 9 ust. 1 lit. a)	art. 45 ust. 4
art. 9 ust. 1 lit. b)	art. 45 ust. 4
art. 9 ust. 1 akapit drugi	art. 45 ust. 5
art. 9 ust. 2	—
art. 10 ust. 1	—
art. 10 ust. 2 akapit pierwszy	art. 38 ust. 1 i 2
art. 10 ust. 2 akapit drugi zdanie pierwsze	art. 41
art. 10 ust. 2 akapit drugi zdanie drugie	art. 47
art. 11 ust. 1 akapit pierwszy	art. 36
art. 11 ust. 1 tiret pierwsze	art. 36 lit. a)
art. 11 ust. 1 tiret drugie	art. 36 lit. c)
art. 11 ust. 1 tiret trzecie	art. 36 lit. b)
art. 11 ust. 1 akapit drugi zdanie pierwsze	art. 37 ust. 1
art. 11 ust. 1 akapit drugi zdanie drugie	—
art. 11 ust. 1 akapit drugi zdanie trzecie	art. 37 ust. 2
art. 11 ust. 1 akapit drugi zdanie czwarte	art. 37 ust. 3
art. 11 ust. 2	art. 43 ust. 2
art. 11 ust. 3 zdanie pierwsze	art. 41 ust. 2
art. 11 ust. 3 zdanie drugie	art. 47
art. 12 ust. 1 lit. a)	—
art. 12 ust. 1 lit. b)	art. 35 ust. 1
art. 12 ust. 1 akapit drugi	—
art. 12 ust. 2	art. 41 ust. 2
art. 12 ust. 3	—
art. 13	art. 40 ust. 1
art. 14 ust. 1	art. 49 ust. 1
art. 14 ust. 2	—
art. 14 ust. 3	—
art. 15 ust. 1	art. 50

▼B

Rozporządzenie (WE) nr 761/2001	Niniejsze rozporządzenie
art. 15 ust. 2	art. 48
art. 15 ust. 3	—
art. 16 ust. 1	art. 39 ust. 1
art. 16 ust. 2	art. 42 ust. 2
art. 17 ust. 1	—
art. 17 ust. 2, 3 i 4	art. 51 ust. 2
art. 17 ust. 5	—
art. 18	art. 52